

Усім — про все

СВІТ

<http://svit11.wordpress.com>

НАЙЦІКАВІША
ГАЗЕТА
ДЛЯ КОЖНОГО
З ВАС
Чернігівщина.
Україна. Світ

-інфо

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ГАЗЕТА

Виходить з лютого 2012 року

№263 21 БЕРЕЗНЯ 2024 РОКУ

ЦІНА 10 ГРИВЕНЬ

Битва за державність

Газета продовжує хроніку війни, що її друкує понад два роки.

6 березня

В Україні запустили нову потужну свердловину на 400 тисяч кубометрів газу на добу. «Укргазвидобування», що є частиною Групи «Нафтогаз», з початку року запустило четверту високодебітну свердловину – вона видобуває близько 400 тисяч кубометрів газу на добу. Свердловину вдалось закінчити на 30% швидше, всього за 105 днів.

7 березня

Швеція офіційно стала 32-м членом НАТО. 7 березня у Вашингтоні прем'єр-міністр Швеції Ульф Крістерссон вручив американському колезі Ентоні Блінкену підписані документи щодо вступу Швеції. Це є останнім формальним кроком у процедурі для того, щоб Швеція вважалася повноправним членом Північно-атлантичного альянсу. Після того генсек НАТО Єнс Столтенберг офіційно запросив Швецію до членства, а прем'єр Ульф Крістерссон, який з главою МЗС завчасно прибув до Вашингтона, підписав документи щодо вступу. Це завершує процес вступу Швеції у НАТО, яка розраховувала завершити його разом з Фінляндією, але у підсумку він затягнувся більш ніж на рік. Спершу головною перешкодою став лідер Туреччини Реджеп Таїп Ердоган, який формально висував Швеції претензії за політичний прихисток для його політичних опонентів і курдських лідерів. Далі перешкодою неочікувано стала Угорщина. Попри неодноразові обіцянки «не стати останніми» у процесі ратифікації, Угорщина все ж завершила цей процес після Туреччини.

11 березня

НІМАРС знищив новітній російський комплекс. Сили оборони знищили на Запорізькому напрямку новітній російський комплекс радіоелектронної боротьби «Палантин». Оператори розвідувальних безпілотників виявили цей мобільний комплекс оперативно-тактичного рівня. Він вів радіоелектронну розвідку, придушував системи зв'язку Сил оборони на цьому напрямку. Оператори супроводжували ціль та надали інформацію ракетно-артилерійському підрозділу Сил оборони для подальшого ураження. Унаслідок вогневого ураження ворожу ціль знищено.

Зеленський: Ситуація на фронті набагато краща, ніж була протягом останніх трьох місяців. Президент України, говорячи про нинішню ситуацію на фронті, заявив, що ситуація набагато краща, ніж була протягом зими. Джерело: Зеленський в інтерв'ю французькому новинному медіа BFM TV. Пряма мова Зеленського: «Ми мали труднощі через брак артилерійських боєприпасів, повітряну блокаду, російську далекобійну зброю і високу щільність російських безпілотників». Також Зеленський сказав, що «наступ Росії зупинено», а її армія «втрачає велику кількість своїх життєво важливих сил». Проте, за його словами, ситуація може змінитися через «місяць або тиждень», якщо українська армія не отримає достатньої підтримки.

12 березня

Російські добровольці заявили, що прорвались у Белгородську та Курську області, повідомляють про бій. Бійці леґіону «Свобода Росії», «Російського до-

бровольчого корпусу» та «Сибірського батальйону» повідомили, що зайшли на прикордонну територію Росії. «Ну що ж, нарешті ми вдома. Як і обіцяли, на нашу російську землю ми несемо свободу і справедливість», говорить у зверненні «Сибірського батальйону» у Telegram-каналі. «Раніше ми говорили, що повалити злочинний диктаторський режим у РФ мирно не вийде. Його можна усунути лише зі зброєю в руках. Цієї ночі ми почали виконання обіцянки. Тривають запеклі бої на території РФ», додали там. Бійці просуваються в Курській і Белгородській областях Росії, ведуть бої і завдають ураження збройним силам Росії.

На кінець січня 2024 року за кордоном через війну перебуває 4,9 млн українців. Повідомляє Центр економічної стратегії. «Переважна більшість біженців – це жінки та діти», йдеться у повідомленні. Найбільша частка українських біженців у Європі перебуває в Німеччині (30%) та Польщі (22%). Поза країнами Євросоюзу найбільшими країнами за кількістю прийнятих з початку повномасштабного вторгнення українців є США (280 тис. осіб), Велика Британія (253,2 тис.) і Канада (210,2 тис.). Багато країн поступово скорочують витрати на біженців та роблять умови для них більш жорсткими, ніж на початку повномасштабного вторгнення.

13 березня

В ніч на 13 березня Служба безпеки України атакувала дронами три нафтопереробні заводи в Росії: в Рязані,

днено щонайменше 10 приватних будинків, станцію техобслуговування, газопровід низького тиску, автівки швидкої допомоги та пожежно-рятувальні автомобілі.

16 березня

Безпілотники атакували два нафтопереробні заводи в Самарській області РФ, після ударів на підприємствах сталися пожежі. Перший дрон атакував територію нафтопереробного заводу в Сизрані. Водночас кілька інших дронів атакували Новокуйбишевський НПЗ. Там також почалася пожежа, яку за пів години загасили. Також вночі нафтопереробну станцію в Липецькій області атакували безпілотники.

«Російський добровольчий корпус», який проводить військову операцію в Белгородській і Курській областях, показав нову партію російських військовополонених і готовий їх обміняти на зустріч з губернатором.

17 березня

У ніч на неділю Служба безпеки України спільно з Силами спецоперацій та Силами безпілотних систем ЗСУ атакувала дронами Слов'янський нафтопереробний завод у Краснодарському краї Росії. Було зафіксовано велику пожежу в районі атмосферних колон, які й були основною цілью. Загалом дрони СБУ за останній час успішно атакували вже 12 нафтопереробних заводів у Росії.

Нафтопереробний завод у Сизрані, який атакувала Україна, гасили понад добу. Лише вранці 17 березня лікві-

довано пожежу на Сизранському НПЗ у Самарській області, який українські військові атакували понад добу тому. Російські добровольці заявили про захоплення ще одного населеного пункту в РФ. Це селище Горьковський Белгородської області. Підрозділи зайшли в населений пункт і захопили будівлю місцевої адміністрації.

Чехія на засіданні Європейської Ради цього тижня пропонує заборонити імпорту російського та білоруського зерна до Євросоюзу. Джерело: міністр сільського господарства Чехії Марек Виборний: «Ми будемо наполягати на тому, щоб зернові та олійні культури були у списку санкцій і не потрапляли до Європи». Прем'єр-міністр Петр Фіала представить позицію Чеської Республіки на засіданні Європейської Ради. За даними Евростату, минулого року з Росії до ЄС було імпортовано 1,5 мільйона тонн зерна, що більше, ніж до повномасштабної війни в Україні. «Чому ми повинні підтримувати агресора, купуючи російське зерно в Європі», додав Виборний.

15 березня

Унаслідок російського ракетного удару по Одесі загинули 20 людей, у тому числі фельдшер та співробітник ДСНС, які приїхали надавати допомогу після першого вибуху. Поранено 73 людей, 7 з яких - рятувальники. Ворог випустив ракету з тимчасово окупованого Криму. У місті зруйновано триповерхову будівлю рекреаційного об'єкту, пошко-

Триває передплата на нашу газету на 2024 рік

Усі поштові відділення й листноші області ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» — **86514**

Основні теми газети:

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої нам історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- Корисні поради.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!

Передплатна ціна — 20 гривень на місяць.

Долучайте нових читачів

Прочитавши нашу газету, покажіть її друзям, знайомим, колегам, запропонуйте також передплатити.

Президент США Джо Байден: «Ми – з Україною»

7 березня президент США виступив з традиційною щорічною промовою у Конгресі США. Це є зверненням не лише до американського парламенту, а й до всієї нації, до світу. І це дуже важлива політична акція.

Уже в перші хвилини свого звернення «Про стан справ у державі» Джо Байден згадав про необхідність допомоги Україні.

Пряма мова: «Україна може зупинити Путіна, якщо ми будемо разом з Україною, і надамо Україні необхідну зброю».

Байден заявив, що російське повномасштабне вторгнення в Україну було «тестом для Америки, для всього світу».

«Чи ми будемо відстоювати основні принципи? Чи ми будемо відстоювати суверенітет, право людей жити вільними від тиранії? Чи ми будемо відстоювати захист демократії? Через один рік ми знаємо відповідь: так, ми будемо!»

Сполучені Штати, за словами Байдена, були попереду, об'єднали НАТО і збудували глобальну коаліцію.

«Ми вистояли проти агресії путіна. Ми стоїмо з народом України. Ми будемо стояти з вами так довго, як це буде потрібно».

«Ми не можемо відійти і поставити під удар всю Європу».

«Я казав Путіну дуже прості речі: Ми не відійдемо».

«Зараз, як я вже говорив раніше, і я маю на увазі це в буквальному сенсі, історія спостерігає за нами. Історія спостерігає за Палатою представників».

Байден посилив заклики до Сполучених Штатів продовжувати надавати допомогу Україні, заявивши, що свобода і демократія перебувають під загрозою як вдома, так і за кордоном.

«Якщо хтось тут думає, що Путін зупиниться на Україні, я запевняю вас, що він не зупиниться». «Ми мусимо відповідати на виклик Путіна».

Президент повторив, що Україна просить про військову допомогу і зброю, щоб дати відсіч Росії, а не про американський персонал.

Битва за державність

1 18 березня

У Росії порухали всі протоколи на «виборах» президента: за Путіна – більше 87% голосів. Російський Центровборчком відвідував, що підрахував 100% протоколів на «виборах» президента РФ, за результатами яких Володимир Путін набрав 87,28%. Серед інших кандидатів Микола Харитонов набрав 4,31% голосів, Владислав Даванков – 3,85%, Леонід Слуцький – 3,20%. Голосування тривало із 15 до 17 березня.

Євросоюз розкритикував російські «вибори»: без опозиції, з обмеженнями і на окупованих територіях України. Таку заяву від імені ЄС зробив високий представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки Жозеп Боррель. Він зазначив, що «вибори» проходили «у дуже обмежених умовах», адже російська влада перед ними продовжувала системні репресії проти опозиції, нелояльного громадянського суспільства і незалежних ЗМІ. Зокрема, багато опонентів опинилися за ґратами за політично вмотивованими вироками суду, а ув'язнений опозиціонер Олексій Навальний незадовго до виборів помер у колонії. За таких умов багато потенційних кандидатів навіть не намагалися висувати свою кандидатуру на вибори, а росіяни відповідно не мали вибору. Від імені ЄС Боррель висловив жаль через те, що Росія не запросила спостерігачів від ОБСЄ. Також він рішуче засудив проведення виборів на всіх окупованих територіях України – таким чином Росія вкотре порушила міжнародне право.

Жоден український військовий під час перебування в полоні не бачив працівників Міжнародного комітету Червоного Хреста. Українські військовослужбовці, яких звільнили з російського полону, жодного разу не підтвердили Офісу омбудсмена, що під час перебування в ув'язненні бачили представників МКЧХ. Про це Уповноважений Верховної Ради з прав людини Дмитро Лубінець повідомив під час зустрічі з рідними зниклих безвісти за особливих обставин і полонених військовослужбовців військових частин, які дислокуються у Черкаській області. «Під час обмінів ми проводимо опитування звільнених із полону і запитуємо, чи бачили вони представників МКЧХ. І поки що не було жодної позитивної відповіді». Під час зустрічі омбудсмен також пояснив рідним захисників, що статус зниклого безвісти не означає, що людина загинула. За його словами, дуже часто зниклі безвісти перебувають у полоні, але цього не може підтвердити МКЧХ. Крім того, Дмитро Лубінець розповів про роботу Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими та доступ МКЧХ до українських полонених білців, які перебувають в Росії або на тимчасово окупованих територіях України.

19 березня

Бої в Росії. Добровольці з РФ уже тиждень ведуть бойові дії на території Росії. Операція масштабніша й довша за попередній рейд. За цей час вони змогли взяти під контроль деякі населені пункти. Воюють опозиційні до режиму Кремля білці Російського добровольчого корпусу, Легіону «Свобода Росії», Ічкерійські добровольці, Сибірський батальйон, інші формування. Рейд російських добровольців розпочався 12 березня. Операції росіян не завершаться найближчим часом, а мешканці Белгорода щоденно чують вибухи.

18 березня білці навели свої дані щодо втрат Збройних сил російської армії: російські війська втратили понад 1400 солдатів, із яких 613 – незворотні втрати. Також ЗС РФ втратили танки, десятки БМП, кілька артустановок та два «гради». Регулярно завдаються удари по військових об'єктах РФ у Белгороді. Перед ними добровольці попереджають населення, що планується масований удар по військових цілях.

Росія не здатна прикрити кордон із Україною. Бойові дії довші та масштабніші за ті, які були торік. РФ не може змінити ситуацію, бо всі ресурси кинуті на фронт. Тому російські добровольці мають на меті не захоплення Белгорода, а створення чогось на кшталт сірих зон. Вони будуть більшими й розширюватимуться. Далі вони можуть перерости в плацдарми вже для інших бойових дій.

Втрати російських агресорів із 24. 02. 22 по 19. 03. 24 орієнтовно склали: особового складу, вбитих і поранених – близько 432390 осіб; танків – 6819; бойових броньованих машин – 13049; артилерійських систем – 10698; ракетних систем залпового вогню – 1017; засобів ППО – 721, літаків – 347, гелікоптерів – 325; безпілотних літальних апаратів оперативно-тактичного рівня – 8318; крилатих ракет – 1922; кораблів/катерів – 26; підводний човен – 1; автомобільної техніки та автоцистерн – 14191; спеціальної техніки – 1735.

Візит Володимира Зеленського у Туреччину

Президент України Володимир Зеленський своїм указом присвоїв корвету класу «Ada» Військово-морських сил ЗСУ, який буде у Туреччині, ім'я гетьмана Івана Виговського. В указі говориться: «Присвоєти корвету класу «Ada» Військово-морських сил Збройних Сил України ім'я гетьмана Івана Виговського та надалі іменувати цей корвет – корвет «Гетьман Іван Виговський».

Корвет так названо з метою відновлення історичних традицій національного війська, увічнення пам'яті видатного українського військового, політичного і державного діяча гетьмана війська Запорозького Івана Виговського.

Туреччина буде другим корветом типу «Ada» для потреб Військово-морських сил ЗСУ, закладка корабля відбулась на

одному з суднобудівних підприємств у Стамбулі.

У серпні 2022 року Зеленський присвоїв першому корвету класу «Ada» ВМС ЗСУ, який Україні буде Туреччина, ім'я «Гетьман Іван Мазепа».

Під час недавнього візиту у Туреччину Зеленський відвідав верфі, де будують корвети для наших Військово-морських сил. Ознайомився зі ступенем готовності та оснащенням корвета «Іван Мазепа». Поспілкувався з військовослужбовцями ВМС України. Також ознайомився з перебігом будівництва другого корвета класу, якому присвоїв ім'я гетьмана Івана Виговського.

Зеленський подякував президенту Туреччини та всім оборонним компаніям Туреччини й Україні, «які разом працюють

заради того, щоб мир став ближчим і був надійним».

Президент Туреччини Ердоган під час спільної пресконференції з президентом Володимиром Зеленським

сказав, що під час розмови з українським президентом щиро поділився з ним своїми спостереженнями і міркуваннями щодо російсько-української війни, та наголосив, що Туреччина підтримує суверенітет і територіальну цілісність України і встановлення сталого миру. Ердоган констатував, що війна «справляє зростаючий негативний вплив» та висловив жаль, що не було використано потенціал майданчика для переговорів, який Туреччина створила у березні 2022 року. «Ми готові приймати мирний саміт, до якого буде залучена також і Росія».

«Вибори» проти виборів

У Російській Федерації відбуваються чергові «вибори» Володимира Путіна. Вживати цей термін без лапок навряд чи доречно: у XXI столітті в РФ встигло вирости ціле покоління людей, які не застали реальних конкурентних виборів, навіть коли були ембріонами.

По суті, процедура, яка в Росії називається «виборами», являє собою масову присягу на вірність самодержцю. Нічого спільного з конкурентною політикою це дійство не має, але й простою формальністю теж не є: присязі надається певне символічне значення.

Хоча суперників у самодержця немає і бути не може, теоретично складання присяги не застраховане від неприємних ексцесів (найвідоміший приклад такого роду – закат декабристів 1825-го). І для самодержавної влади важливо, щоб ця урочиста церемонія пройшла без ексцесів.

До складання присяги на вірність Путіну російський режим поставився уважно та відповідально. Кремлю не потрібні зайві ризики – і в Росії відмовилися від ідеї допустити до «виборів» кумедного кандидата з антивоєнної риторикою. Для Кремля невідомо турбувати та засмучувати своїх «виборців» – і в Росії надовго утрималися від нової хвилі мобілізації.

На момент «виборів» Кремлю були потрібні символічні військові перемоги – і Росія не пошкодувала солдатів і бойової техніки, намагаючись захопити зайві кілометри української землі. Напередодні «голосування» Кремль потребував спокійної атмосфери – і удари по території Росії завдали йому відчутної іміджевої шкоди.

Однак російський клопіт з нагоди «виборів» Путіна неможливо порівнювати з турботами демократичних країн, які практикують справжні вибори. І в Москві це знають.

З початку великої війни Росія розглядала електоральну демократію як ахіллесову п'яту колективного Заходу. Як чинник, який завадить союзникам України грати в довгу та в перспективі забезпечить Кремлю військову перевагу.

Сильними сторонами Європи та США прийнято вважати змінність влади, політичну конкуренцію та відповідальність перед виборцями. Але російський диктатор ще в молодості став майстром спорту з дзюдо, і вже понад два роки намагається використати проти ворогів їхню ж силу.

Змінюваність влади подарувала Путіну надію на те, що він зможе пересидіти своїх головних супротивників. Що згодом їхнє місце посядуть боягузливіші, безпринципніші та зговірливіші люди, зокрема відкриті симпатки Москви.

Політична конкуренція дозволила сподіватися, що з часом фінансова та військова допомога Києву стане заручницею передвиробчої боротьби в країнах Заходу. І Росія була готова докласти всіх зусиль, щоб ця боротьба загострилася до краю.

А відповідальність перед виборцями означала прямий зв'язок між підтримкою України та громадською думкою на Заході. У Москві сподівалися, що згодом пересічний обиватель припинить співчувати українцям, втратить інтерес до важкого військового протистояння на чужій землі та почне підштовхувати західних політиків до поступок.

На жаль, на третьому році повномасштабної війни доводиться визнати, що частково розрахунки Кремля виправдалися.

Навесні 2024-го найсміливіші проукраїнські меседжі озвучує Емманюель Макрон – державний лідер, мінімально залежний від мінливості виборної демократії. Французький президент встиг переобратитися на другий термін на самому початку великої війни і точно не братиме участі в наступних виборах 2027-го. Здобувши відносну свободу від електоральних процедур, він може публічно обговорювати відправлення французьких солдатів до України.

Водночас у низці країн колективного Заходу електоральний фактор уже встиг зіграти проти українців.

Завдяки торішнім виборам у Словаччині на зміну проукраїнському уряду прийшов Роберт Фіцо – людина, яка мало відрізняється від одіозного Віктора Орбана. Людина, яка публічно заявила, що війну в Україні розпочали не росіяни, а «фашисти-українці». І залишається лише порадити, що словацькі винищувачі МіГ-29 успішно передали Києву ще до народного волевиявлення восени 2023-го.

Завдяки виборам у Польщі найближча союзниця України ретворюється ледь не на ворожу державу. Голоси агресивних фермерів, які блокують кордон, потрібні й консерваторам із «Права і справедливості», і лібералам із «Громадянської платформи». Причому після парламентських виборів у жовтні 2023-го ситуація анітрохи не покращалась. Попереду місцеві вибори в квітні 2024-го.

Завдяки президентським виборам у США було завдано найсильнішого удару по Україні. Хоча рік тому нам пророкували проблеми в разі перемоги Трамп, на практиці все виявилось ще гіршим: американська допомога Києву була заблокована задовго до дня голосування.

Солідарність з Україною стала жертвою передвиборчих торгів у Конгресі, і за цю брудну гру довелося розплачуватися життями наших солдатів.

Більше того, навесні 2024-го Росія намагається використати проти України українські традиції виборної демократії.

Спочатку держава-агресор створює на нашій землі умови, за яких проведення повноцінних виборів стає неможливим. А потім росіяни вкидають у вітчизняний публічний простір тезу про «нелегітимність» президента Зеленського після 20 травня.

При цьому противник робить ставку насамперед на ту частину українського суспільства, яка голосувала проти Зеленського в 2019-му і протягом п'яти років чекала на реванш.

Москва розраховує, що емоції візьмуть гору над розумом, а прагнення звести давні електоральні рахунки переважить турботу про стійкість держави в розпал жорстокої війни. І, на жаль, кремлівські маніпуляції знаходять відгук у частини наших співгромадян.

На цьому тлі Кремль та його партнери виглядають доволі впевнено. Росія не має особливих проблем з «переобранням» Володимира Путіна. Керівництво КНР може підтримувати російську агресію без огляду на китайську громадську думку. Владі Ірану та Північній Кореї не потрібно погоджувати з опозицією військові поставки до РФ. Диктаторські режими працюють на контрасті з демократичними державами: і колективному Заходу настав час усвідомити, що саме поставлено на карту.

Будь-яка українська невдача у війні – це не лише програш Києва та конкретних політиків із Європи та США. Це програш самої ідеї електоральної демократії, яка починає асоціюватися з уразливостю, роз'єднаністю та нездатністю дати відсіч агресору.

Це сигнал про те, що фіктивні «вибори» в путінському дусі кращі за справжні конкурентні вибори. І наші закордонні партнери повинні розуміти, що цей сигнал буде прочитаний не лише в Росії та Україні, а й у всьому світі.

Михайло ДУБІНЯНСЬКИЙ
«Українська правда», 16.03.2024
Pravda.com.ua

Вадим Пристайко – про переговори з Трампом, Макроном, Меркель і Путіним

Вадим Пристайко займався дипломатією майже 30 років. Він обіймав посади в Міністерстві закордонних справ, працював послом у Канаді, був головою місії України при НАТО.

Після обрання Володимира Зеленського президентом Пристайко став міністром закордонних справ, а згодом і віцепрем'єром з питань євроатлантичної інтеграції. Протриматися довго в уряді часів Зеленського йому не вдалося. Уже в червні 2020 року президент відправив його послом у Велику Британію.

Після початку повномасштабної війни Пристайко мав найвищий рівень доступу до топових політиків Лондона. Він напрямом контактував із прем'єром Борисом Джонсоном, а потім з Ріші Сунаком. Його робота, зокрема, допомогла Україні отримати від Британії таку важливу підтримку в 2022 році.

Влітку 2023-го в спілкуванні з журналістами британський міністр оборони Бен Воллес сказав, що Україна має бути більш вдячною за надану допомогу партнерів. На це Зеленський доволі грубо відповів, що «можемо зранку прокидатися і дякувати міністру особисто».

В інтерв'ю Sky News Пристайка попросили прокоментувати цей скандал. «Нездоровий сарказм не потрібен між дружніми країнами», – дипломатично відповів він тоді.

Реакція посла неабияк розлютила Офіс президента. Зеленський звільнив посла України в Британії. Без особливих пояснень та довгих прощань.

Зараз Пристайко мешкає в Києві та більше не має жодного стосунку до дипломатичної служби.

«В центральному апараті МЗС місця для колишніх міністрів немає», – з посмішкою каже УП колишній посол у Великій Британії.

Під час бесіди Пристайко детально розповідає про зустріч Зеленського з Дональдом Трампом у 2019 році, а також згадує про переговори в нормандському форматі з Володимиром Путіним.

(Наступна запитання інтерв'ю стосувалося теми участі західних країн у допомозі Україні, в тому числі військами – Ред.).

– Скільки таких країн потенційно може бути в списку, про який ви говорите?

– Питання формування «коаліції бажаних» було з перших днів великої війни. Давайте по-іншому відповім.

Ми постійно забуваємо, що НАТО – це оборонний Альянс, в якому навіть немає своїх збройних сил, адже це збройні сили країн членів альянсу. Кожна країна, згідно зі статуттом ООН, має право на самостійні дії. І вони можуть по одному або групою діяти незалежно від прийнятого рішення в НАТО.

Умовно кажучи, якщо якась країна, підозрюю Угорщина або Словаччина, проголосує проти участі НАТО в будь-якому вигляді операції – це не заважає Франції, Британії, прибалтійським нашим друзям, Польщі й іншим країнам ухвалити самостійне рішення про присутність їхніх збройних сил на території України. Нам їх тільки треба запросити, от і все.

– Хтось із партнерами веде такі переговори?

– Я сподіваюся, що такі переговори ведуться з початку повномасштабної війни.

Єдине, хочу наголосити, що це

буде дуже болюче політичне рішення.

Коли я був послом, то спілкуючись з політиками і з вашими колегами, завжди їм казав: «Тільки, будь ласка, не говоріть, що ми ніколи-ніколи-ніколи не пошлемо війська. Ви створюєте політичний бар'єр, який вам буде важко перестрибнути, коли ви зрозумієте, що маєте допомогти Україні збройними силами».

До речі, в Британії не говорять цих слів. Вони кажуть тільки одне: «Росія має програти, Україна має виграти». На відміну від усіх інших.

І друге: ми постійно чомусь вважаємо, що участь британських військових – це морські піхотинці з британським прапором красивим йдуть поруч із жовто-блакитним прапором. Ні. Участь британських офіцерів і солдатів може бути різною.

– Як ви оцінюєте останні заяви Макрона, який не виключає відправку сухопутних військ партнерів в Україну?

– Це прекрасна реакція глави Франції, який не почав здавати назад, як це часто буває.

Є таке слово – невизначеність. Знаєте, це такий туман, який спеціально підтримують для того, щоб противник не міг зрозуміти ваших реальних намірів. Заяви Макрона – це якраз створення цієї хмари невизначеності, в якій можливо все.

Нехай росіяни думають, чи готові французькі легіони вже зараз перетнути кордон, чи вони, умовно кажучи, мають спочатку «випити каву і з'їсти круасан», а потім все ж таки вриватися в повну силу.

І коли президент Франції це говорить, то усвідомлює, що, напевно, є багато французів, яких така заява може перелякати.

Озвучуючи її в такій формі, він готує свій народ, що таке рішення, якщо його треба прийняти, буде прийнято. Саме це для нас і важливо.

«Заяви Трампа про 24 години на закінчення війни – це передвиборча риторика»

– Ви працювали міністром закордонних справ у 2019 – 2020 роках. Саме у вересні 2019 року Володимир Зеленський поїхав з офіційним візитом у США, де зустрічався з тодішнім президентом Дональдом Трампом. Ви теж там були. Як Трамп поведився з українською делегацією без камер?

– Зустріч з американцями була важлива в тому контексті, що це був перший контакт новообраного президента з лідером вільного світу. Це були спроби знайти спільні точки дотику.

Загалом Трамп абсолютно натуральний в тому, який він є. В незалежності від того, чи є камери, чи

ні, він поводить приблизно однаково.

В Україні існує відчуття, що «пропало все», як казав класик. І що можливий прихід Трампа – «це кінець українським сподіванням на підтримку Сполучених Штатів». І це щонайменше перебільшено.

Я пам'ятаю зі своїх розмов з Трампом, що він готовий розуміти.

Він задає прямі й часто неприємні питання. Наприклад, мене він запитав: «Для чого ми маємо вас захищати?».

Тобто довелося зробити таку собі екскурсію в історію, пояснити Будапештський меморандум у загальних рисах, зміни в Україні, розпад Радянського Союзу як концепцію. З точки зору історії, він знає це все, але не розумів концептуально, як Україна це бачить. І в розмові він погоджувався, казав: «Ну так, ок, я це розумію».

– Трамп, як колишній бізнесмен, на офіційних переговорах любить торгуватися?

– Не зовсім так. Скоріше було: «Добре, все це зрозуміло, політична сторона ясна, а що у нас з економікою?».

Він привів з собою міністра торгівлі, міністра енергетики. Запитав: «Поясніть мені, де Америка бачить свій інтерес?». І ми пояснювали. Наприклад, що є продовольча безпека в світі. Що є мільярди людей, яких хтось має годувати. Україна може зробити свій великий внесок.

«Що вам треба?». Нам потрібне незалежне постачання газу. «Чудово, я привів із собою міністра енергетики. Що ще вам потрібно?». Нам потрібен ресурс фінансовий. «Ок. Якого роду, на що, які проекти?». А у відповідь ми готові взаємодіяти безпечно. Отак приблизно це все й відбувається.

– Зараз Трамп має великі шанси на повернення в Білий дім. Чи є він загрозою для України? Багато хто в Україні саме так вважає.

– Президент Обама за два строки не доїхав до України – це ж теж показник. В Україні чомусь дуже часто вірять, що саме демократи – це і є наше все. Насправді наше все – це демократи і республіканці.

Головне досягнення для України – це збереження двопартійної підтримки. Саме тому наші навіть теоретичні задуми взаємодія з однією партією проти іншої – це не тільки неефективно, а ще й небезпечно.

Ми маємо довести американцям, що ми молода держава, яка відірвалася від імперії. Може, не ідеальна держава, але, «будь ласка, допоможіть нам стати ідеальною. Допоможіть нам вижити».

– Як ви оцінюєте заяви Трампа про те, що він здатний за 24 години закінчити війну?

– Це передвиборча риторика. Коли дійде до діла і вся складність процесу буде зрозуміла, то 24 години можуть посунутися у часі.

«І Меркель, і Макрон, і Путін були впевненими в тому, що Зеленський буде зачарований увагою великих світу цього»

– У якості міністра закордонних справ ви перебували на переговорах у Парижі 2019 року в нормандському форматі. Там зустрічалися президент України, тодішня канцлерка Німеччини, президент Франції та Росії. Ми пам'ятаємо підсумкову пресконференцію та

комюніке. Але що відбувалося там за закритими дверима?

– Лідерів, які зібралися в Парижі, очікувала одна неочікувана штука.

Мені здається, що і Меркель, і Макрон, і Путін були впевненими в тому, що Зеленський як новий президент без досвіду, буде зачарований увагою великих світу цього. Знаєте, величність Єлисейського палацу, обідом, який безнадійно холонув, а вино безнадійно нагрілося.

Вони думали, що переговори швидко закінчатся, тому що насправді лідери не люблять довгих переговорів. Лідери приїжджають, коли вже дипломати, такі як я, давним-давно все зробили.

А тут їх чекав перший сюрприз. Позиція Зеленського була не тільки дещо змінена перед переговорами. Вона була надзвичайно жорсткою і не поступливою. Це викликало роздратування Путіна і певний острах у Меркель і Макрона. Ви можете подивитися по тих записках виступів лідерів.

Відчувалося напруження за столом, реакцію можна було розгледіти на обличчі Путіна. Але відчувалося впевненість Зеленського в тому, що він говорить, і так само було здивування Макрона, який нас приймав. Він, очевидно, почував себе не зовсім впевнено. Не на таке завершення переговорів він розраховував.

– Як ви готувалися до цих переговорів?

– Зустріч взагалі мала відбуватися ще в липні.

За ці пів року, на які вона була перенесена, президент Зеленський набував досвіду. Він спілкувався з людьми, відвідував важливі речі для себе, зростає як політик.

У нас був окремий візит у Париж та окремий – у Берлін. Ми зустрілися спочатку з Макроном, потім з Меркель, де Зеленський сказав, що ми вирішили додати до документів такі й такі пункти. Це було, м'яко кажучи, новою для французів і німців.

Тому що ми сказали, що, незважаючи на всі довгі переговори, вважаємо, що розведення має відбуватися іншим чином. Ми не вважаємо, що по відношенню до нас справедливо записано там, там, там.

Тобто певні елементи ми загострили у своїй переговорній позиції прямо перед зустрічами.

– Можете розказати, якими були наші додаткові умови? Це щодо розведення військ?

– Щодо розведення і певних речей, які нам вважалися критично важливими.

Наприклад, ми нічого не можемо зробити, якщо ворожі війська, які знаходяться на нашій території, не виведені звідси.

Пам'ятаю цю частину розмови за столом з Путіним. Я якраз вів цю частину, яка йому дуже не сподобалася, так що він надзвичайно емоційно відреагував – не хочу використовувати ці слова.

Можу точно сказати, що Меркель, яка знала російську мову, зрозуміла, що він має на увазі...

– Путін матюкався?

– (Робить паузу) Не про це зараз. Знаєте, іноді на переговорах емоції починають захльостувати всіх.

– Як Путін вів переговори в Парижі?

– Відчувався такий, знаєте, втомлений від життя супермена, який веде сто десятків переговорів.

Путін не є яскравим переговорником. Він, скоріше, сидить і каже:

«Ну, не знаю... Мені запропонували, тут принесли готову позицію. Всі, хто зі мною сидить: Лавров, Ушаков, Сурков – можуть подумати, але мені здається, що ми втрачаємо час. Треба вирішувати, 1, 2, 3 – я от в цьому місці викидаю, а це можна залишити».

От переговори з ним ведуться приблизно в такому тоні. На відміну від Меркель, яка дуже глибоко в деталях, вона пам'ятає все, знає імена, пам'ятає історію, кожне питання.

– Як Путін ставився до Зеленського в Парижі?

– Важко сказати. Не знаю, чи це була гра така, але було намагання задобрити в якомусь сенсі. Щось у стилі: «Ваші попередники вони всі націоналісти і політики. Але ви ж нормальна людина, зважена, ви ж маєте зрозуміти».

– Як Зеленський на це реагував?

– Стримано. Він казав, що війна розв'язана проти нас, ми вважаємо своїм пріоритетом її завершити. Ми не віримо, що між нами є якісь непереможні обставини і ми не розуміємо, чому ви ховаєтеся за спиною якихось сепаратистів, яких підготовуєте. Не розказуйте нам, що це шахтарі вийшли з шахт, взяли в руки зброю, яку вони знайшли в сусідньому супермаркеті. От приблизно так.

Але він все ж таки намагався до якогось рівня залишити у Путіна можливість вирішити це питання.

– Чи правда, Зеленський тоді вірив, що з Путіним можна домовитися?

– Кожен український президент починає з того, що він вірить, що з Путіним можна домовитися. Так само, як кожен американський президент починає з того, що заглядає йому в очі, бачить душу, як казав молодший Буш.

Тому що ми всі по-людськи не хочемо війни. І кожен із нас думає, що от попередникам не вдалося, а ми все ж таки зможемо.

І ніколи це не спрацює. Я нещодавно читав спогади Черчилля, який казав, що чим частіше він зустрічається зі Сталіним, тим більше він йому подобається.

Тобто по-людськи ми все ще мріємо і віримо, що нам вдасться уникнути трагедії. І кожен із наших президентів, як і іноземні лідери, з часом приходять до одного і того самого – зіткнення з реальністю.

– І наостанок хочу процитувати вас: «Наші партнери нам допомагають в першу чергу через те, що це їм вигідно». Чи виходить, що низці західних країн стало політично невигідно підтримувати Україну?

– Я думаю, що деяким країнам стає дорого нас підтримувати, а в політичному контексті і не зовсім вигідно. Тобто війна затягується настільки, що їм приходиться виділяти додаткові ресурси.

Більшість із них починають заходити у виборчі цикли. Навіть такі друзі, як та сама Британія, теж заходить у виборчий цикл. Я не кажу про американські вибори, які ми кожен день обговорюємо.

І на цьому етапі виникає необхідність загравати до свого виборця – це дуже складно обійти і дуже дорого обходиться політично.

Наша задача зараз – пояснити, чому підтримувати Україну їм вигідно.

Роман КРАВЕЦЬ
Фото Назарій Мазилук
«Українська правда», 12.03.2024
(Зі скороченням)
Pravda.com.ua.

Панорама Чернігівщини

Вакансії з високою заробітною платою

Навіть у період воєнного стану на Чернігівщині є роботодавці, які пропонують роботу з гідною зарплатою.

Станом на 14 березня в області налічувалося 724 вакансії. Ось найбільш високооплачувані.

Верстатник деревообробних верстатів (35 000 грн, тут і далі вказано зарплату в гривнях), Чернігів.

Водій автотранспортних засобів (35 000), Чернігівський район, с. Красне.

Оператор верстатів з програмним керуванням (25 000), Ніжин.

Головний бухгалтер (20 000), Чернігів.

Менеджер (управитель) із збуту (20 000), Мена.

Лікар-педіатр (20 000), Варва.

Швачка (20 000), Чернігів.

Оператор друкарського устаткування (20 000), Чернігів.

Інженер-технолог (20 000), Корюківка.

Фрезерувальник (20 000), Ніжин.

База вакансій обласної служби зайнятості оновлюється щодня. Ознайомитися з пропозиціями роботи можна на порталі Державної служби зайнятості за посиланням <https://chg.dcz.gov.ua/userSearch/vacancy>. Вакансії також дивіться на сервісі «Єдиний портал вакансій» <https://jobportal.dcz.gov.ua> та в телеграм-каналі актуальних пропозицій «Робота зараз: Державна служба зайнятості» <https://t.me/worknowdcz>

З питань працевлаштування звертайтеся до будь-якого Чернігівського обласного центру зайнятості.

Поповнення бібліотек

До Чернігівської обласної бібліотеки імені Софії та Олександра Русових 15 березня завітали представники Українського ПЕН з чудовими книжковими подарунками. Це, зокрема, сучасна художня зарубіжна література, дитяча література, книги з саморозвитку, мемуари й багато іншого.

Завдяки спільній ініціативі Українського ПЕН, Book Aid International, Англійського ПЕН, Міжнародного ПЕН і «Нової Пошти» українські бібліотеки змогли отримати книжки англійською мовою від провідних британських видавництв. Український ПЕН розпочав проєкт «Незламні бібліотеки» ще у червні 2022 року. У межах цієї ініціативи за підтримки іноземних партнерів, українських видавництв та небаждужих українців ПЕН збирає і передає нові книжки українською та англійською мовами для бібліотек на звільнених і прифронтових територіях, що постраждали через війну росії проти України.

Довідково. Український ПЕН (абревіатура від англійського *Poets, playwrights, Essayists and Novelists*, «поети, драматурги, есеїсти, романісти») – українська громадська організація, створена з метою захисту свободи слова та прав авторів, сприяння розвитку літератури та міжнародному культурному співробітництву. Входить до мережі національних центрів Міжнародного ПЕН.

Український центр Міжнародного ПЕН був заснований восени 1989 року у стінах Спілки письменників України.

«Наш Шевченко»

У рік 210-річчя від дня народження Тараса Шевченка відомий музичний проєкт «ТЕЛЬНЮК: Сестри» презентує в різних містах України програму «Наш Шевченко». Народні артистки України Галя та Леся Тельнюк говорять: «Ми просто визріли для того, щоб заспівати поезію Тараса Шевченка. Це не спроба представників субкультури створити ще один монумент класику, а показати його ліричним, але не тужливим, пророчим, але не страшним».

17 березня «Нашого Шевченка» побачили чернігівські глядачі: концерт, організований ГО «Північна Культурна Столиця» в межах проєкту «Акаде-

мія української музики», відбувся в обласному філармонійному центрі. Поєднання музики і неймовірного співу з величчю гармонії віршів Великого Кобзаря викликали неповторні емоції у численних глядачів.

Участь у концертній програмі «Наш Шевченко» взяли симфонічний оркестр та хор Чернігівського музичного коледжу, Академічний камерний хор ім. Д. Бортнянського (художній керівник – Ігор Найдьон).

Традиційно вхідний квиток на концерт був прямим донатом на Збройні Сили України

Театр ім. Т. Шевченка
запрошує на святковий
концерт до Міжнародного
дня театру

Він відбудеться **27 березня о 18.00 год.** у Чернігівському академічному драмтеатрі ім. Т. Шевченка.

З нагоди відзначення свого професійного свята шевченківці підготували театралізовану концертну програму за участю творчого колективу театру. У програмі візьмуть участь артисти драми, вокалісти та артисти балету театру, оркестр.

Колектив театру буде радий усім, хто побажає разом з нами відзначити чудове мистецьке свято – Міжнародний день театру. Квитки можна придбати в касі або онлайн:

<https://bit.ly/ticketsboxtheatre>

Рятувальники залучались
до ліквідації пожеж
та надзвичайних подій

Упродовж тижня, з 11 по 18. 03, щоденно в підрозділах Головного управління ДСНС України у Чернігівській області перебувало на цілодобовому чергуванні 201 чоловік особового складу та 72 одиниці спеціальної техніки

Вогнеборцями ліквідовано 118 пожеж, з яких 24 в житловому секторі, 3 на транспорті. Під час гасіння пожеж врятовано 2 особи. На жаль у вогні загинуло дві людини, у Чернігівському районі. На водних об'єктах у Ніжинському районі потонула одна людина.

Сапери частини піротехнічних робіт, підводного та гуманітарного розмінування Аварійно-рятувального загону спецпризначення 34 рази залучались до дій за призначенням. Вилучено та знищено 34 вибухонебезпечних предмети. Крім того, підрозділи оперативного-рятувальної служби Чернігівщини 26 разів залучались для надання допомоги та проведення інших невідкладних робіт.

Знову підпали трави

На жаль, ледве зійшли сніги і підсохла рослинність, запалали пожежі в природних екологічних системах. За вказаний тиждень вогнеборці 88 разів виїздили на гасіння таких пожеж. Більшість з них виникають через необережне поводження з вогнем, а то й умисні підпали. Тому варто нагадати, що за такі дії законом передбачена сувора відповідальність.

Студія «ВІАТЕЛ»: 30-річчя

Ця столична студія є феноменом української культури. Насамперед, у створенні документальних фільмів про видатних українців, людей, пов'язаних долею, творчістю з Україною. Мова про грандіозний проєкт «Гра Долі». Але не тільки це.

«ВІАТЕЛ» – дітище талановитого подружжя українських митців. Це Василь Вітер і Галина Криворчук (на фото).

Василь Петрович Вітер – засновник студії «ВІАТЕЛ», президент ТОВ «ВІАТЕЛ». Кінорежисер, сценарист, член Національної спілки кінематографістів України, доцент, завідувач кафедри тележурисурії Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого, Заслужений діяч мистецтв України

Галина Іванівна Криворчук – засновник студії «ВІАТЕЛ», директор ТОВ «ВІАТЕЛ». Сценаристка, продюсерка, член НСКУ, Національної спілки журналістів України

Деякі проєкти студії.

Цикл телепрограм «Василь Вітер. Ретроспектива». Василь Вітер знімав і знімає кіно завжди. А ще він розповідає про зйомки своїх фільмів неймовірно цікаві історії.

Дистрибуція і промоція українського кіно. Студія не тільки знімає фільми, але й активно просуває їх на екрани. Прем'єрні покази в Будинку кіно і в кінотеатрах по всій Україні. Участь у фестивалях і культурних акціях.

Цикл «Про міста України». Про деякі міста чи регіони України студія зняла окремі фільми.

Творче об'єднання «ВІЛЬНІ». Це молодіжне об'єднання – випускники майстерні Василя Вітра, які завершили навчання в КНУТКТ 2014 року. Студія «ВІАТЕЛ» далі опікується тим, щоб фільми молодих режисерів потрапили на теле- і кіноекрани.

Серіал «Гра Долі». Серіал документальних фільмів (веб-сайт gradoli.com) Автор-ведуча Наталка Сопіт (на фото).

При створенні фільмів використовуються матеріали українських архівів, музеїв. Зйомки ведуться по всій Україні, інколи і за кордоном. Загадкові, інтригуючі історії з життя знаменитих людей, які жили на українській землі, та українців, рознесених по всьому світу. Фільми демонструються по українському телебаченню, в основному 5 каналом. Серіал має численні нагороди на конкурсах і фестивалях, в тому числі міжнародних.

Документальний цикл

«Волонтери»

Національна спілка кінематографістів України, кіностудія «ВІАТЕЛ», Fundacja Wolność i Demokracja (Варшава) представили документальний цикл «Волонтери». В рамках проєкту «Я поляк – громадянин України» Громадської Організації «Центр польської культури та європейського діалогу».

Короткометражні документальні фільми «Дві країни в одному серці» та «Я маю дві батьківщини» розповідають про волонтерський рух, заснований польськими організаціями на теренах України. З початку війни за підтримки польського уряду, консульських представництв Польщі в Україні та різноманітних польських фондаций в Європі Україні надається неоціненна гуманітарна, медична та військова допомога.

Презентація проєкту була присвячена 104-й річниці Незалежності Польщі і пройшла в Києві, в Будинку кіно, в день цього свята – 11 листопада 2022 року.

Студія «ВІАТЕЛ» розміщує фільми з циклу «Волонтери» на YouTube-каналі «Гра долі», який був започаткований за підтримки УКФ в 2018 році і щороку поповнюється новим контентом.

Медіа-партнери проєкту «Волонтери»: «5 канал», радіо «Культура», газета «Україна молода», Чернігівська обласна газета «Світ-інфо» і «Струна», Альманах Українців у Польщі.

З нагоди ювілею в Києві пройшов святковий вечір студії. Ось що говорить Галина Криворчук:

«30 років тому 3 березня 1994 року ми отримали свідоцтво на студію «ВІАТЕЛ». 30 років промайнули так швидко! Але ми прожили з цієї студії історію нашої незалежної України. І навіть дещо встигли зафіксувати на плівці - тепер ці кадри зберігаються в кіноархіві. Усі ці роки ми знімали українське кіно, бо ми завжди про нього мріяли. Звісно, ми здійснили не всі свої кіномрії. Але нам не соромно, бо єдине що ми робили всі ці роки, – знімали українське кіно. Поруч з нами були друзі і колеги - тому що кіно завжди знімається з командою однодумців. Ми вдячні усім, хто був разом з нами! А далі - спогади, спогади, спогади... Дивіться на YouTube-каналі «Гра долі» подкаст Наталки Сопіт і Галини Криворчук».

Літературно-науковий конкурс
ФУВУ

Фундація Українського Вільного Університету проголошує Літературно-Науковий конкурс за творчість у 2023 році. Грошові премії конкурсу приходять з окремого Фонду, влаштованого 31 грудня 1997 родинами Стефана і Емілії Воляник та Теодора і Софії Швабінських з штату Огайо в США. Від того часу Фундація, яка диспонує цим фондом, щороку проводить конкурс і додає також власні фонди.

Присомо авторів з цілого світу висилати свої твори, які вперше появились друком у 2023 році (не перевидання) в українській або англійській мові, головне щоби тема була українська, до **Фундації УВУ при 136 2-а авеню в Нью Йорку 10003 до 31 липня 2024 року**. Творчість може бути у формі повістей, збірки новел, поезії, наукових есеїв, публіцистики тощо.

Рішення журі буде проголошене, а лауреати будуть повідомлені та нагороджені на громадському зібранні в Україні (якщо це буде можливим з огляду на війну) до кінця 2024 року.

Оскільки у минулому були складнощі з комунікацією з лауреатами, якщо особа не подасть електронного адресу для контакту, саме подання буде анульоване і не розглядатиметься.

За Фундацію УВУ: Аскольд Лозинський, голова; Стефан Слущкий, секретар

Повідомляє Служба безпеки України

За матеріалами СБУ до АРМА передано кошти,
вилучені у ексочільника ВЛК Чернігівщини

За матеріалами Управління Служби безпеки України в Чернігівській області в управління Нацгендства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА) передано майже 1 млн доларів США, а також понад 22 тис. євро.

Ці кошти були вилучені слідчими СБУ під час проведення обшуків у ексголови військово-лікарської комісії у лютому поточного року.

За даними досудового розслідування експозадо-вець за гроші обіцяв військовозобов'язаним зняття з військового обліку на підставі фіктивних довідок щодо непридатності до служби за станом здоров'я.

До злочинної схеми фігурант залучив декількох ді-

ючих посадовців обласних ВЛК та медичних установ.

Наразі у кримінальному провадженні триває досудове розслідування за ч. 5 ст. 27, ч. 3 ст. 368 (прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою), ч. 1 ст. 114-1 (перешкодження законній діяльності ЗСУ та інших військових формувань) та ч. 3 ст. 332 (незаконне переправлення осіб через державний кордон України).

Зловмисник перебуває під вартою без права внесення застави. Йому загрожує до 10 років тюрми з конфіскацією майна.

Комплексні заходи проводились за процесуального керівництва Чернігівської спеціалізованої прокуратури у сфері оборони.

Лауреати Шевченківської премії

Названо лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка за 2024 рік, найвищої творчої відзнаки держави.

Їх визначає Шевченківський комітет з присудження премії, а рішення ухвалює своїм Указом президент держави, традиційно в день народження Шевченка. 9 березня.

Ось нові лауреати, за номінаціями.

Література:
ЛАЗУТКІН Дмитро Михайлович – за книгу поезій «Закладка»;

ЧОРНОГУЗ Ярина Ярославівна – за книгу поезій «[dasein: оборона присутності]».

Публіцистика, журналістика:
МАЛОЛЕТКА Євген Костянтинович, ЧЕРНОВ Мстислав Андрій

ІВОВИЧ, СТЕПАНЕНКО Василиса Ілліна, журналісти – за серію матеріалів про облогу Маріуполя (репортажі, фото та відеорепортажі, розслідування та фільм «20 днів у Маріуполі»).

Музичне мистецтво:
ДЖАМАЛАДІНОВА Сусана Алімівна (Джамала), співачка – за її альбом «Qigit», музичне дослідження фольклорної спадщини кримських татар.

ЦЕПКОЛЕНКО Кармелла Семівна, композиторка – за кантати «Читаючи історію», «Звідки ти, чорна валко, пташина зграє?», «Дуель-Дует для скрипки та контрабасу, Симфонія № 5».

Візуальне мистецтво:
ЕРМОЛЕНКО Андрій Іванович,

художник – за серію художніх робіт «Ukrainian resistance // Український опір».

Театральне мистецтво:
УРИВСЬКИЙ Іван Сергійович, режисер-постановник, ОВСІЙЧУК Тетяна Володимирівна, художниця-постановниця, КАРПЕНКО Сусанна Євгенівна, хормейстерка – за виставу «Конотопська відьма» за повістю Григорія Квітки-Основ'яненка Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка.

Указом встановлено на 2024 рік розмір Національної премії у 429 тисяч гривень кожна.

Цьогоріч Шевченківську премію не присуджено у категоріях «Кіно» і «Літературо- та мистецтвознавство».

«Оскар»- 2024: 96-та премія Американської кіноакадемії

В ніч з 10 на 11 березня театральна церемонія премії «Оскар» Американської кіноакадемії, найпрестижнішої нагороди у світовому кіно.

У головній номінації «Найкращий фільм» перемогла стрічка «Оппенгеймер». Екранізована Крістофером Ноланом історія вченого Роберта Оппенгеймера перемогла у семи номінаціях. Ось ще «Оскар» по цьому фільму. Найкращий режисер – Крістофер Нолан. Найкращий актор – Кіліан Мерфі за головну роль. Найкращий музичний супровід – Людвіг Горанссон. Найкраща операторська робота – Хойте ван Хонтем. Найкращий актор другого плану – Роберт Дауні-молодший. Найкращий монтаж – Дженніфер Лейм.

Емма Стоун отримала «Оскар» в номінації «Найкраща акторка» за роль Беллі Бакстер у фільмі «Бідолашні створіння».

Найкращий художній короткометражний фільм: переможець Вес Андерсон за «Чудову історію Генрі Шугара».

Найкращий міжнародний фільм – британська стрічка «Зона інтересу».

Традиційно було визначено найкращих і нагороджено премією «Оскар» роботи в багатьох номінаціях, таких як: найкращі звук, документальний короткометражний фільм, візуальні ефекти, костюм, продакшн-дизайн, макіяж і зачіски, оригінальна пісня, адаптований сценарій, оригінальний сценарій, анімаційний фільм, короткометражний анімаційний фільм, акторка другого плану.

Перший український «Оскар»: фільм «20 днів у Маріуполі»

Фільм режисера Мстислава Чернова переміг у номінації «Найкращий документальний фільм».

Разом з українськими журналістами нагороду на церемонії отримали американські кінопродюсери Мішель Мізнер та Рені Аронсон-Рат.

Раніше стрічка здобула нагороду британського аналога «Оскара» – кінопремії BAFTA і приз глядацьких симпатій фестивалю «Санденс». Крім того, на початку 2024 року Мстислава Чернова відзначили премією Гільдії режисерів США за «видатні режисерські досягнення в документальному кіно».

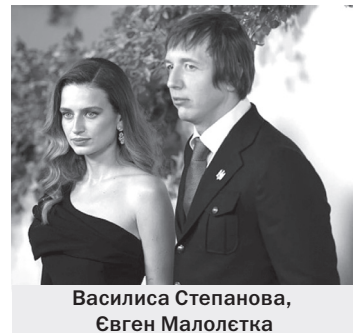
У 2023 році Мстиславу Чернову, Євгену Малолетці та Василісі Степановій присуджено Пулітцеровську премію.

Фільм українських журналістів документує захоплення росіянами українського міста. Мстислав Чернов, Євген Малолетка та Василиса Степанова були останніми журналістами, які залишилися в Маріуполі на початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

На церемонії режисер стрічки Мстислав Чернов виголосив промову, в якій звернув увагу присутніх на Оскарі та глядачів кінопремії на звірства росіян, що відбуваються в Україні.

«Це перший Оскар в українській історії. Напевно, я буду першим режисером, який скаже це тут: я хотів би, щоб цього фільму не було. Я хотів би, щоб Росія ніколи

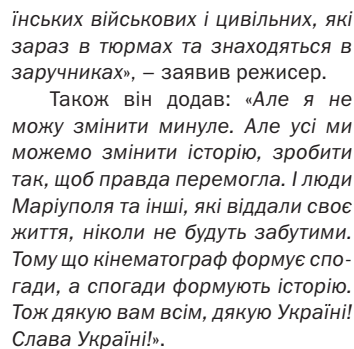
не напала на Україну, ніколи не окупувала наші міста. Я б віддав цю нагороду за те, щоб Росія не вбивала моїх земляків, звільнила всіх укра-

Мстислав Чернов

їнських військових і цивільних, які зараз в тюрмах та знаходяться в заручниках», – заявив режисер. Також він додав: «Але я не можу змінити минуле. Але усі ми можемо змінити історію, зробити так, щоб правда перемогла. І люди Маріуполя та інші, які віддали своє життя, ніколи не будуть забутими. Тому що кінематограф формує спогади, а спогади формують історію. Тож дякую вам всім, дякую Україні! Слава Україні!».

Василиса Степанова, Євген Малолетка

Річниця Тараса Шевченка на Флориді

Українська громада південно-західної Флориди (США) гідно вшанувала геніального поета і художника України Тараса Шевченка в його 210-у річницю в Осередку ім. св. Андрія в Норт-Порті. Святочну програму підготували члени Громадського Комітету, які старалися включити учасників з українських громад різних віровизнань. Широкий розголос про цю імпрезу був розповсюджений через летючки, афіші, електронну пошту та церковний вісник.

Святочну програму відкрила Віра Боднарук, голова Громадського Комітету, і передала далі проведення Свята Богдані Пужик, уступаючи голові 56 Відділу Союзу Українок Америки. Дарія Томашоска, активна членка громади, голова Ukrainian American Club, у своїм святочнім слові розповіла про вплив пісень на творчість Шевченка. Це були пісні, які його мама співала, та пісні кобзарів.

Громадський Хор під провідом диригента др. Юрія Шевчука з великим почуттям слів виконав пісні на слова Шевченка – «По діброві вітер виє» та «Рева та стогне Дніпр широкий». А діти з П'ятидесятницької Громади Єва Данилюк та Назар Вихопень прочитали вірш

Громадський Хор

Віра Боднарук та Богдана Пужик

Др. Юрій Шевчук, під акомпанемент гітари виконав пісню «Така її доля», а Орест Грицик виконав «Думи мої».

Свято закінчилося «Заповітом» та славнем України, який співали всі присутні, разом з хором.

Щира подяка за великий успіх свята належить усім виконавцям та членам Громадського Комітету: Вікторів Лісничому, Ліді Білоус, Анні Мацілінській, Галі Лісничій, Кларі Шліці, Богданові Боднаркуві, Євгеніві Томашоскому, Нелі Лехман і Ромі Гуран.

По закінченні офіційної частини Свята гості мали нагоду, при каві й перекусі, оглянути збірку творів Шевченка, виданих в США та «Просвітою» в Україні.

Віра БОДНАРУК, голова Громадського Комітету, голова Товариства Української Мови в США, професор
Фото Віктора Лісничого

Збірна України: десятки медалей на турнірі ветеранів війни в США

У Лас-Вегасі, США, 16 березня завершилися кількадевні міжнародні змагання серед поранених військовослужбовців та ветеранів війни – United States Air Force Trials 2024.

У змаганнях брали участь 30 українських ветеранів та військовослужбовців на запрошення Військово-повітряних сил США.

Змагання відбувалися в 11 адаптивних видах спорту: плаванні; велоспорт; баскетбол на візках; волейболі сидячі; регбі на візках; стрільбі з лука; паверліфтингу; бігу; штовхання ядра/метання диска; веслуванні; кульовій стрільбі.

Уже в перші дні турніру збірна України завоювала 34 медалі, 20 з них – золоті. Найбільше нагород українські воїни здобули в змаганнях з плавання – 26 медалей (15 – золотих, 8 – срібних, 3 – бронзових). Також українці стали найкращими у волейболі сидячі та велоспорті. 6 золотих та срібних медалей українська команда виборола у змаганнях з паверліфтингу.

Українська спортивна команда повернулася зі Штатів, виборовши 76 медалей у змаганнях. З них: 43 золотих, 19 срібних, 14 бронзових.

Футбольна панорама

Ліга чемпіонів

Це головний клубний футбольний турнір континенту. Після завершення групового турніру, який визначив 16 учасників плей-оф, тобто гри з вибуванням, і проведення однієї восьмої фіналу визначилися чвертьфіналісти. Жеребкування чвертьфіналу звело у нього такі пари команд:

Арсенал (Лондон, Англія) – **Баварія** (Мюнхен, Німеччина).

Реал (Мадрид, Іспанія) – **Манчестер Сіті** (Манчестер, Англія).

Атлетико (Мадрид, Іспанія) – **Боруссія** (Дортмунд, Німеччина).

Парі Сен-Жермен (Париж, Франція) – **Барселона** (Іспанія).

Перші матчі відбудуться 9 та 10 квітня, а матчі-відповіді заплановані на 16 і 17 квітня.

У півфіналі зустрінуться: переможці першої і другої пари чвертьфіналістів, переможці третьої і четвертої пари.

Півфінали пройдуть 30 квітня/1 травня та 7/8 травня.

Фінал Ліги чемпіонів УЄФА-2023/24 відбудеться 1 червня 2024 року на стадіоні Вемблі в Лондоні.

Як бачимо, у вісімку нинішньої Ліги побілилися гранди європейського та й світового футболу, неодноразові переможці або фіналісти турніру. Невблаганне жеребкування звело уже у чвертьфіналі переможців двох попередніх турнірів Ліги чемпіонів: це діючий клубний чемпіон континенту Манчестер Сіті – переможець останнього турніру, і Реал, що переміг у попередньому. Тепер же комусь доведеться зійти з дистанції. Як вибули на попередній стадії ряд сильних команд. Це фіналіст останнього турніру міланський Інтер, як то кажуть, без п'яти хвилин чемпіон Італії, що поступився Атлетико. А чемпіон Італії минулого сезону Наполі програв Баварії. Отже, Італія поза турніром. Натомість тут три представники Іспанії, по два – Німеччини і Англії, один Франції.

Ліга Європи

Другий за рангом клубний турнір теж визначив учасників чвертьфіналу. Тут жеребкування звело в пари такі клуби:

Мілан (Італія) – **Рома** (Рим, Італія).

Баср (Левкеркузен, Німеччина) – **Вест Гем** (Лондон, Англія).

Ліверпуль (Англія) – **Атланта** (Бергамо, Італія).

Бенфіка (Лісабон, Португалія) – **Марсель** (Франція).

Перші матчі відбудуться 11 квітня, матчі-відповіді – 18 квітня.

Півфінали, де зустрінуться переможці першої і другої, а також третьої і четвертої пар, пройдуть 2 та 9 травня. Фінал 22 травня в Дубліні, Ірландія.

Шлях збірної України на Євро-2024

Національна збірна України за підсумками групового відбірного турніру не змогла здобути пряму путівку на чемпіонат континенту, що пройде цього року у Франції. Пряму путівку отримали два переможці групи, а наші посіли третє місце. Бо група була дуже важка. Перше місце зайняли одна з найсильніших сьогодні команд континенту Англія, другими стали діючі чемпіони Європи Італія.

Наша команда отримала шанс потрапити на чемпіонат в числі збірних, що зайняли третє місце в групах. Вони в міні-турнірах на вибування розіграють ще 4 путівки.

Сьогодні наша збірна під керівництвом відомого в минулому футболіста київського «Динамо» і збірної тренера Сергія Реброва проведе в гостях матч з командою Боснії і Герцоговини. В разі перемоги наші 26 березня зіграють з переможцем пари Ізраїль – Ісландія. І вже перемога в тому матчі принесе путівку на Євро.

Там уже визначался і відбірна група чемпіонату, у яку може потрапити Україна. В ній Бельгія, Словаччина та Румунія.

Чемпіонат України Прем'єр-ліга. Зіграно матчів, набрано очок

Команда	Матчів	Очок
Шахтар	19	43
Кривбас	21	43
Дніпро-1	21	39
Динамо	18	38
Рух	21	36
Полісся	20	33
Ворскла	21	29
ЛНЗ	20	25
Колос	20	24
Чорноморець	20	23
Олександрія	20	23
Зоря	18	19
Оболонь	20	18
Верес	20	16
Металіст 1925	21	16
Минай	19	10

Австралійські фермери знищують виноградники через надлишок вина

Вони збираються знищити мільйони виноградних лоз на фоні недостатнього попиту на вино у світі, що знижує ціну та загрожує добробуту фермерів. Падіння споживання вина в усьому світі особливо сильно вдарило по Австралії. Австралія є п'ятим за величиною експортером вина у світі. Вона мала понад два мільярди літрів у сховищах в середині 2023 року, частина якого псується, власники поспішають позбутися його за будь-яку ціну.

В Індонезії пілоти літака заснули під час рейсу

В Індонезії під час нічного рейсу на борту літака, який прямував з Сулавесі до столиці Індонезії Джакарти, перебували 153 пасажирів й 4 бортпроводники. Приблизно через 90 хвилин після вильоту літака капітан попросив дозволу у свого другого пілота трохи відпочити. Другий пілот взяв на себе командування літаком, однак також ненавмило заснув.

Через кілька хвилин після останнього спілкування з другим пілотом, центр управління в Джакарті спробував зв'язатися з літаком, однак відповіді не отримав. Через двадцять вісім хвилин після останнього повідомлення пілот прокинувся і зрозумів, що його колега спить, а літак летить за неправильною траєкторією. Чоловік розбудив колегу й скоригував траєкторію польоту. Після інциденту літак успішно здійснив посадку, ніхто з пасажирів не постраждав. Загалом рейс тривав дві години й 35 хвилин.

Обидва пілоти – це індонезійці у віці 32 і 28 років. Один з них не відпочив належним чином у ніч перед роботою.

Обох пілотів тимчасово відсторонили від роботи. Йде розслідування інциденту.

У Нідерландах продали картину Ван Гога за 4,5 млн євро

На щорічному ярмарку мистецтв і антикваріату Tefaf продали ранню картину Вінсента ван Гога «Голова селянки». Роботу купив власник приватного музею за межами Європи.

Портрет написаний олією на полотні розміром 63 на 48 сантиметрів. Ймовірно часом його створення є 1884 рік, коли Ван Гог мешкав у нідерландському місті Нюнен. У цей самий час він написав і всесвітньо відому картину «Ідці картоплі».

Tefaf – один із найважливіших мистецьких ярмарків. У ньому беруть участь понад 270 галеристів та антикварів із 22 країн світу.

80-річного колишнього офіцера таємної поліції судять за вбивство на кордоні в 1974 році

Підсудний звинувачується у вбивстві перед державним судом у Берліні. Справа сягає 29 березня 1974 року, коли 38-річний поляк нібито приніс фальшиву бомбу до посольства Польщі, щоб погрожувати офіційним особам дозволити йому виїхати до Західного Берліна. Таємна поліція Штазі вдала, що санкціонує його від'їзд. Йому надали візні документи та супроводили його до пункту перетину кордону на залізничній станції Фрідріхштрассе у Східному Берліні. Однак, підсудному, якому на той час був 31 рік, було доручено знешкодити поляка. Після того, як поляк пройшов останній блокпост, підозрюваний нібито вистрілював йому в спину зі шхованки.

Східна Німеччина побудувала Берлінську стіну в 1961 році, завадивши більшості своїх громадян подорожувати на Захід. Багато хто намагався врятуватися, прокладаючи під муром тунелі, пропливаючи повз нього, підіймаючись або перелітаючи над ним. Під час цього загинули щонайменше 140 людей.

Сильно укріплений кордон було відкрито 9 листопада 1989 року, мур зруйновано, що стало ключовим моментом падіння комунізму в Європі. Німеччина возз'єдналася менше ніж через рік.

Полювання на відьом: від античаклунських ритуалів в Анголі загинули 50 людей

Це сталося за перші два місяці 2024 року після того, як підозрюваних в чаклунстві змусили випити трав'яні зілля. Всі смертельні випадки зареєстровані неподалік центрального міста Камакупа. Понад 50 жертв змусили випити загадкову рідину, яка, на думку народних цілителів, доводить, чи займається людина чаклунством. Вважається, що невинній в чаклунстві людині напій не завдасть шкоди, а смерть доводить провину.

Віра в чаклунство, як і раніше, поширена в деяких сільських громадах Анголи, попри зусилля католицької церкви протистояти цьому. Ангола є колишньою португальською колонією і більшість населення сповідує католицьку віру, але при цьому продовжує звертатися до чаклунів і знахарів.

В Анголі чаклунство не карається законом, тому громади вирішують цю проблему на власний розсуд. Місцеве населення вдається до чаклунства, щоб вибратися з бідності та розв'язати свої соціально-економічні проблеми.

Австралійський мільярдер побудує точну копію «Титаніка»

Клайв Палмер оголосив про свої амбіційні плани відтворити знаменитий трансатлантичний лайнер «Титанік». Копія судна матиме дев'ять палуб, водотоннажність 56 тис. тонн, коштуватиме близько 1 мільярда доларів і зможе вміщати до 2,5 тисячі осіб. Розпочати будівництво планують взимку 2025 року, а вже у 2027 році судно відправиться у перший рейс. Палмер зазначив, що новий лайнер буде «значно кращим» за затонулий у 1912 році «Титанік» та буде «кораблем кохання, взірцем розкоші та стилю». До будівництва залучені найкращі дизайнери світу в галузі круїзного судноплавства, проте він ще не знайшов компанію, яка б займалася ремонтом суден.

Попри те, що проект був анонсований ще в 2013 році, він зіткнувся з низкою затримок, зумовлених фінансовими проблемами магната, а потім – зниженням інтересу до круїзних подорожей внаслідок пандемії.

Англійський пароплав «Титанік» є одним з найбільш відомих у світовій історії. Він здійснив свій перший і останній рейс з Англії до США у квітні 1912 році, що закінчилось катастрофою в атлантичних водах після зіткнення з айсбергом. Трагедія забрала життя приблизно 1,5 тисячі осіб.

Знайшли залишки десяти затонулих кораблів

У Греції під час 5-річного обстеження морської акваторії навколо острова Касос учені знайшли залишки десяти затонулих кораблів та низку стародавніх артефактів. Команда водолазів і науковців з Національного грецького дослідницького фонду обстежила дно Карпатського моря, що омиває острів.

Загалом дослідники виявили десять затонулих кораблів, що перевозили вантажі з Африки, Малої Азії, Італії та Іспанії. Крім середньовічного та османського, знахідки зараховують до таких періодів: доісторичного (3 тисячі років до н. е.); класичного (460 рік до н. е.); елліністичного (від 100 року до н. е. до 100 року н. е.); римського (200 рік до н. е. – 300 рік н. е.); візантійського (800 – 900 роки н. е.).

Зазначається, що під час дослідження вчені зробили понад 20 тисяч підводних зображень.

Розшифрували священну мову, їй близько 3500 років

Археологи виявили стародавню глиняну табличку, якій близько 3300 років. Вона містить записи про руйнівне вторгнення до чотирьох міст Хетської імперії під час громадянської війни. Табличка була знайдена в руїнах хетського міста Бюкюкале, неподалік від Анкари, Туреччина.

Науковці припускають, що Бюкюкале могло бути важливим хетським містом і навіть королівською резиденцією, подібною до Хаттуши, столиці хетів.

Перекладені Марком Уїденом, викладачем стародавніх близькосхідних мов в Університетському коледжі Лондона, перші шість рядків клинописного тексту розповідають про те, що чотири міста, включно зі столицею Хаттусою, опинилися в критичному стані. Решта 64 рядки тексту містять молитву, написану хурритською мовою, з проханням про перемогу. Молитва звернена до Тешшоба, хурритського бога шторму, який також вважався верховним богом у хетському пантеоні.

Чоловік не носить взуття три роки ще й на цьому заробляє

Джордж Вудвілл не носить взуття від 2021 року, тепер максимально використовує свої брудні ноги і продає їхні фотографії на OnlyFans.

Коли він викинув своє взуття, його сім'я думала, що він «з'їхав з глузду». Але відтоді, як Джордж перейшов до соціальних мереж, у нього з'явилися тисячі шанувальників, які і нашоувхнули його на ідею заснувати OnlyFans. Зараз він заробляє від 500 до 1000 фунтів стерлінгів на місяць на знімках своїх ніг – переважно в громадських місцях, таких як поїзди та кафе.

Він познайомився з 20-річною Розанною, і пара стверджує, що це було «кохання з першого погляду». Розанна почала ходити босоніж лише через декілька місяців після їхнього знайомства, але не все було гладко. Пару не пускали до деяких місць босоніж, зокрема, до ресторанів і магазинів.

Джордж запевняє: «Я дивлюся на життя так, ніби я опинився на безлюдному острові і не маю жодного уявлення про те, що вважається нормальним. Є багато гірших речей, які ми могли б робити».

Рішення ходити босоніж прийшло до нього, коли він був на пішій прогулянці з матір'ю і дідусем. «Я просто подумав: чому я не відчуваю всю землю?»

Британка стільки разів виграла в лотерею, що її запідозрили у шахрайстві

69-річна Амелія Барнем з Лондону, стільки разів виграла в лотерею, що потрапила під слідство. Жінка виграла кілька невеликих джекпотів протягом кількох років, сумарно вони склали 23 600 фунтів стерлінгів. Вона витрачає 60 фунтів стерлінгів на тиждень на квитки в лотерею, але після її останнього виграшу у 800 фунтів стерлінгів на квитку HotPicks вартість 1 фунт стерлінгів її розслідував новий оператор лотереї. Мати трьох дітей стверджувала, що до неї додому прийшов колишній детектив і вимагав підтвердити свою особу, сфотографував її паспорт і просив показати банківські виписки.

Через два дні після розіграшу Амелія пішла на пошту, щоб спробувати забрати свій виграш, однак працівники сказали їй, що вона має повернутися до магазину, де вона купила квиток, щоб забрати свої гроші.

У Tesco їй сказали, що їй потрібно зв'язатися з компанією Allwyn, яка замінила Camelot на посаді оператора Lotto в лютому.

Амелія сказала, що таке ставлення відштовхне її від купівлі ще одного квитка Lotto. Вона досі не отримала свій виграш після того, як вгадала три з п'яти чисел у розіграші 3 лютого.

«Перевірка безпеки також є ключовою частиною процесу перевірки виграшного квитка. Усі наші гравці дуже важливі для нас, тому нам прикро чути про занепокоєння пані Барнем, і ми обов'язково зв'яжемося з нею», сказали представники Національної лотереї.

Курйози на весіллях

Наречена скасувала весілля через невдалий жарт нареченого.

Вона працювала організаторкою подій, тому до планування власного весілля підійшла дуже натхненно. Під час обговорення весілля жінка запропонувала, як можна скороти витрати на нього. У відповідь наречений сказав, що вона його «замкнула», що зараз він насолоджується останніми днями своєї свободи, адже далі «потрапить у пастку шлюбу». Наречена була приголомшена таким висловлюванням і «жарту» аж ніяк не зрозуміла. «Я була дуже засмучена, що він пожартував, мовляв, це я підштовхнула його до шлюбу». Вона вирішила скасувати весілля, перш ніж це не зайде занадто далеко.

Сім'я нареченої побила нареченого через перуку, якою він приховував лисину.

Це трапилося в індійському селі Баджаура. Перед весіллями в Індії рекомендується викликати перукаря для гоління та стрижки. Але коли чоловік відмовився, наречена запідозрила недобре і його викрикнула.

Розлючені родичі жінки оточили нареченого, що сидів на весільному майданчику, і змусили його зізнатися. Врешті він здався і перепросив за брехню.

Втім, на цьому усе не закінчилося. Як виявилось, він ще й приховував те, що у минулому вже був одружений.

Розсекречені архіви радянських спецслужб

Організація Оборони Чотирьох Свобід України

Після завершення Другої світової війни окремі представники української діаспори у США дійшли висновку, що увага до українського питання у світі знижується, а відтак і зменшується підтримка визвольної боротьби за незалежність України. Щоб якимось змінити ситуацію, створили Організацію Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ).

Одразу ж ця інформація потрапила в поле зору мґб ссср і стала приводом для нової операційної розробки. Найбільшу тривогу, як свідчать розсекречені документи, становили програмні положення організації, в яких акцентувалася увага на загрозі від політики москви не лише українській нації, а всьому цивілізованому світові.

Перші згадування про нову емігрантську організацію зустрічаються в справі мґб на Євгена Ляховича, що зберігається в архівних фондах Служби зовнішньої розвідки України. У документі з москви, адресованому начальнику першого управління (зовнішня розвідка) мґб усср Миколі Погрібному, повідомлялося про те, що у США відбулося зібрання українських націоналістів, які проголосили про утворення організації під назвою «Організація Оборони Чотирьох Свобід України».

«Основним завданням «ООЧСУ», зазначалося в документі, є надання матеріальної і моральної допомоги українським націоналістам Європи зі створення незалежної української держави. Очолює цю організацію колишній співредактор української націоналістичної газети «Свобода» у США Євген Ляхович, який відомий за матеріалами 1940 року як зв'язковий між «Проводом» ОУН у Європі і націоналістичними організаціями у США.

На зібранні «ООЧСУ», яке відбулося в Нью-Йорку 15 червня 1946 року, було обрано Центральне тимчасове правління, тоді ж вирішили скликати з'їзд для затвердження назви організації, статуту і обрання постійного керівництва. Зібрання звернулося із закликом до українців Америки боротися за поширення ідеалів Атлантичної хартії в Україні і визнати цю хартію тимчасовим статутом» (Галузевий державний архів Служби зовнішньої розвідки України, Фонд 1, Справа № 9860, Том 1, Аркуш 164).

В іншому документі, адресованому резиденту мґб ссср у Нью-Йорку тов. Степану, ставилося завдання: «Просимо повідомити, що Вам відомо про цю організацію та її керівників». Цікавило все – і незвична назва, і суто розшифроване поняття «чотирьох свобод».

Про самого Євгена Ляховича певну інформацію вже мали. Справу на нього ще наприкінці 1933 року завів Іноземний відділ огпу ссср під назвою «Поляк». Водночас у середовищі однодумців по визвольній боротьбі він мав псевдо «Окей». На той час провадження за справою не припинялося.

Згідно з наявними у справі до-

кументами з'ясували, що Є. Ляхович з 1918 до 1921 року служив в Українській галицькій армії, потім, у 1922 – 1923 роках, навчався у технічному інституті в місті Данциг. Був активним в українському студентському русі і в підпільній Українській військовій організації.

Тривалий час співпрацював з одним із головних ідеологів українського націоналізму Дмитром Донцовим. У 1923 році виїхав у США і продовжив студії у Бруклінському політехнічному інституті в Нью-Йорку. У 1929 році став громадянином США. Поширював там серед українців ідеї УВО, а потім – Організації українських націоналістів.

Тоді ж познайомився з Євгеном Коновальцем, коли той приїздив до США для зустрічі з представниками різних організацій та приватними особами, зацікавленими в розвитку українського націоналістичного руху. Є. Коновалець справив неабияке враження на Є. Ляховича, а його розповіді про стан справ на батьківщині призвели до того, що він залишив роботу, розмірене життя і подався до рідного краю.

У 1933 році Є. Коновалець послав його до Лондона як офіційного представника ОУН. Та місія полягала в налагодженні контактів із британськими урядовими колами та роз'ясненні позиції ОУН щодо ситуації навколо України та в Східній Європі в цілому.

На цій ниві мав неабиякі успіхи, неодноразово зустрічався з представниками Міністерства зовнішніх справ Великої Британії. У британській пресі публікував статті про Україну та ОУН, зокрема написав англійською і поширив працю «Українське питання». У 1935 році повернувся до США, працював у машинобудівельній фірмі в Нью-Йорку і продовжував брати активну участь в українській громадській діяльності.

Стосовно «чотирьох свобод» в мґб з'ясували, що назва й ідеологія організації ґрунтуються на Декларації президента США Франкліна Делано Рузвельта, покладеної в основу Атлантичної хартії. У зверненні 6 січня 1941 року перед конгресом США, відомому під назвою «Промова про чотири свободи», він визначив чотири засадничі свободи, як головні принципи демократії, що їх повинні мати люди у всьому світі.

Це свобода слова (право лю-

дини та всього народу на вільний вияв власної думки), свобода совісті (неможлива в обставинах будь-якої окупації, передбачає також свободу віросповідання), свобода від страху (право вільно створювати такі політичні, громадські, культурні й економічні організації, які людина вважає найкращими для нації), свобода від злиднів (справедливий соціальний устрій для усієї спільноти).

У матеріалах справи цитується повідомлення про створення ООЧСУ з «Вісника» № 1 цієї організації від 15 червня 1946 року. Зокрема, зазначається так: «На українських землях відбувається велика боротьба... У цій боротьбі беруть участь сотні тисяч чоловіків і жінок. Вони борються за свободу, за ті чотири свободи, які проголошені в Атлантичній хартії президентом Америки і прем'єром Англії».

Під час цієї боротьби проти тоталітарної системи вони створили Українську повстанську армію (УПА), а згодом український уряд, названий Українською Головною Визвольною Радою (УГВР). Ми, американські українці, повинні усім їм допомогти, що в наших силах. Для цього група людей в Нью-Йорку і Ньюарку на ґрунтовній і вичерпній дискусії вирішили створити нову організацію, метою якої була б допомога братам і сестрам у старому краї здобути свободу, своє управління, свою вільну державу».

Згідно зі статутом, діяльність організації не обмежувала себе винятково політичною сферою, а передбачала й культурну, просвітницьку та багато інших. Малось на увазі лобювання українських інтересів в американському уряді та оборона людських прав та свобод в Україні, організація і проведення різноманітних історичних та навчальних подій для збереження національної пам'яті та ідентичності тощо. Більше подробиць про ці та інші аспекти діяльності ООЧСУ в мґб дізналися після проведення організацією першого свого з'їзду в Нью-Йорку 31 серпня 1947 року. Резидентура здобула звіт про з'їзд, текст привітання учасникам від провідника ОУН Степана Бандери і від Української Головної Визвольної Ради (УГВР), від Проводу Закордонних частин ОУН та резолюції з'їзду.

С. Бандера у привітанні наголошував на тому, що ідеї державної незалежності і собор-

ності України, вільного розвитку українського народу співзвучні з тими ідеями свободи, які визнають і підтверджують протягом усієї своєї історії вільні країни Америки. Відтак у всьому тексті проходила думка про те, що підтримка українського народу у його боротьбі має бути логічною і незмінною, а байдужість матиме наслідки для самого «вільного світу».

«Україна несе світовий прапор безперервної і безкомпромісної боротьби проти тоталітарних імперіалізмів гітлерівського і більшовицького, – зазначалося в привітанні. – Україна показала всьому світові, що немає суттєвої різниці між цими двома ворогами людства і свободи, що народи, які хочуть жити вільно, мають один шлях боротьби проти двох тоталітаризмів. Цей єдиний шлях покритий жертвами українського народу в нерівній боротьбі проти двох тоталітаризмів...»

Водночас наш шлях єдино правильний і до нього звернуться інші народи, які не захочуть допустити, щоб світом заволоділа тоталітарна тиранія і неволя. Байдуже ставлення найсильніших народів до героїчної боротьби України і її союзників проти більшовизму стане найтемнішою сторінкою нашої епохи. Майбутнє покаже, що за цю байдужість, за колабораціонізм і укладання пактів із найбільшим ворогом людства – більшовизмом – відповідні народи заплатять тяжкими власними жертвами.

Свою безкомпромісною боротьбою проти гітлерівського і більшовицького тоталітарного імперіалізму Україна здобула собі найсильніші морально-політичні позиції, стала на чолі боротьби народів за оборону свободи. Її голос до світу є голосом совісті, попередження, тривоги, голосом герольда у боротьбі за оборону і проти знищення. Україна виконує велику місію для всього людства» (ГДА СЗР України, Ф 1, Спр. № 8049, Арк. 17–18).

Співзвучним було і привітання від УГВР. У ньому наголошувалося на тому, що на рідних теренах не припиняє кривавих боїв з московсько-більшовицьким окупантом збройна сила українського народу – Українська повстанська армія, яка потребує всілякої підтримки, зокрема й від усіх людей доброї волі, які мешкають далеко за океаном.

Про підтримку цієї боротьби йшлося в резолюції з'їзду. Її повний текст не випадково зберігається в матеріалах справи. На основі цих положень і, по суті, програмних цілей ООЧСУ, в мґб усср було підготовлено циркуляр для всіх обласних управлінь мґб для того, щоб мали уявлення про цю нову організацію і планували відповідні оперативні заходи.

У резолюції висловлювалося захоплення героїзмом УПА і лунав заклик до збирання пожертв і медикаментів для її вояків. Звучав заклик до всього цивілізованого світу підтримати українське підпілля і його збройні сили, оскільки вони є першою фронтовою лінією у боротьбі з комуні-

мом, з цією великою небезпекою, яка загрожує не лише українському народові загальним знищенням, а й подібним знищенням загрожує всьому цивілізованому світові».

«З'їзд стверджує, – йшлося в першому пункті резолюції, – що нині цивілізованому світові загрожує матеріалістична ідеологія, яка свою силу черпає в комуністичній росії. Якби ця матеріалістична ідеологія заволоділа світом, вона роздавила б усі благородні цінності людей, запровадила б жорстокий деспотизм, знищила б волю людей, повагу до людини, зник би наш нинішній високі рівень життя, а на його місці з'явилася б матеріальна скрута і загальне духовне отупіння».

А в останньому пункті з'їзду доручав направити телеграму президенту США Трумену і державному секретарю Маршаллу, в якій «відображалася б боротьба УПА з більшовицькою агресією, а також факт того, що ця агресія може бути докорінно зломлена лише шляхом відривання України від росії і створення самостійної Української держави» (ГДА СЗР України, Ф. 1, Спр. № 8049, Арк. 12–15).

Серед архівних матеріалів є інформація і про наступні з'їзди ООЧСУ, які проходили щороку. Так, згадується, що у роботі третього з'їзду брало участь 250 делегатів – представників філій цієї організації, різних закладів та гостей, серед яких було 10 командирів і бійців УПА. Зазначається, що замість Євгена Ляховича головою організації став Гнат Білинський, який приїхав до США ще у 1946 році і робив доповідь на першому з'їзді як безпосередній учасник українського підпілля. Наводяться слова з його виступу про необхідність посилення в США кампанії з інформування про визвольну боротьбу українського народу та активізацію роботи зі збирання коштів у «Фонд допомоги воюючій Україні та героїчній УПА».

Водночас, крім збирання загальної інформації про ООЧСУ, в мґб усср більше нічого не змогли здобути про її діяльність. Відтак через відсутність оперативних джерел всередині організації і в близькому оточенні активних членів справу невдовзі закрили. Попри це, навіть наявна в архівних фондах інформація свідчить про те, що діячі української діаспори у США ще 80 років тому реально бачили загрози, які постали не лише перед українською нацією, а й перед усім цивілізованим світом з боку агресивної політики кремля, гучно заявляли про це, закликали вчасно протидіяти цьому і не залишатися байдужими.

Важливим при цьому було те, що сама ООЧСУ сповідувала фундаментальні принципи демократії – право людини та всього народу на вільний вияв власної думки, свобода совісті, свобода від страху, справедливий соціальний устрій для усієї спільноти.

Джерело: Служба зовнішньої розвідки України
Сайт «Аргумент», 02.03.2024

Як росіяни перетворили Крим на пустелю й чому Хрущов запросив українців це виправити

Ще з початку 90-х росіяни хотіли «повернути» Крим. Про це робила заяву навіть Верховна рада РФ у 1992 році. Типу до складу УРСР півострів передали незаконно.

Як було насправді, у виданні «РГ» запитали у кримської історикі Гульнари Абдулаєвої.

Окупацією Криму десять років тому почалася війна РФ проти України, що триває досі. На медалі російського Міноборони «За повернення Криму» датою початку операції позначено 20 лютого 2014. Далі росіяни почали бойові дії на сході України, залучивши до вторгнення тих, хто допомагав захоплювати Крим.

На Донбасі навесні 2014 опинилися і польові командири – учасники окупації півострова, зокрема, Ігорь Гіркин («Стрелков»), і пропагандисти, які роками готували ґрунт для цієї операції, наприклад, Юрій Першиков, і діячі казачього руху, яких курували російські спецслужби, скажімо, Сергій Юрченко.

Та є ще одна пам'ятна дата. У ці дні виповнюється 70 років від початку передачі Кримської області зі складу РРФСР до Української РСР. 19 лютого 1954 року указ про це був виданий Президією Верховної Ради СРСР. Спроби оголосити цю процедуру нелегітимною займають почесне місце серед «виправдань» окупації розпропагандою.

Про передумови передачі Криму Україні, саму процедуру та її наслідки ми й говоримо із авторкою книг з історії Кримського ханства та кримськотатарського народу, журналісткою і телеведучою Гуль-

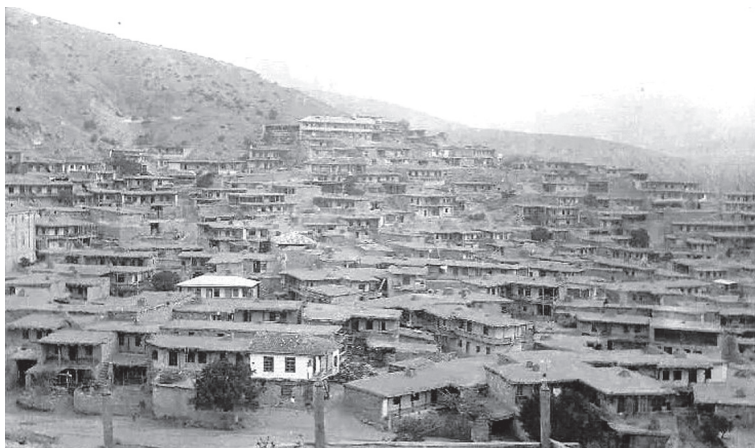

нарою Абдулаєвою (на фото).

– Що передувало передачі Криму до складу УРСР, пані Гульнано? Чи дійсно це було спонтанне рішення очільника СРСР Микити Хрущова, як це трактують зараз у Росії?

– Можна сказати, що передумови склалися після 1944 року, коли кримських татар вислали з території Криму. Тоді на півострові залишилося близько 500 тисяч осіб. Це дуже мало. Крим став фактично безлюдним. Але ненадовго. Радянський уряд поставив завдання зробити Крим «новим» з його російським укладом, і вже восени 1944 до Криму стали приїжджати перші переселенці з російських областей та республік.

Вони просто руйнували наш Крим, бо вони не знали просто, як

Спорожніле після депортації мешканців кримськотатарське село Ускют, 1945 рік. Фото: Вікіпедія

вести господарство в цих умовах. До того в Криму було дуже багато джерел, глибоких колодязів, фонтанів, чарівних садів – це багатий край був, всі дивувалися, як кримські татари можуть на горах вирощувати городи та сади... Росіяни заселилися в будинки кримських татар, вони не ходили, наприклад, за дровами в ліс – вони вирубували фруктові дерева, які поряд із ними росли. І за 10 років вони перетворили Крим у безводну пустелю, де дуже важко було жити.

Якраз до 1952–1953 років у Криму склалася просто катастрофічна ситуація. Це фактично зірвав план збору податків. Крим був настільки позаду всіх. Якщо вірити джерелам, то на весь півострів було три хлібних магазини, п'ятнадцять м'ясних і вісім молочних. І лише дві точки було, де продавали тканину, взуття, дев'ять магазинів будівельних матеріалів і жодного овочевого до 1953 року. Радянському уряду ї треба було виправляти помилки.

– І тоді Микита Хрущов вирішив приєднати Крим до України.

– Не одноосібно. У вересні 1953 Хрущов був щойно обраний керівником ЦК Компартії Радянського Союзу. У його руках іще не було повної влади.

У офіційних джерелах нема підтверджень, що він приїжджав тоді до Криму, але є інші джерела, які свідчать, що він таємно приїхав до Криму і побачив стан речей на власні очі. Із Сімферополя він полетів до Києва, і тоді він уперше озвучив керівництву республіки пропозицію переселяти до Криму українців південного краю. Вони як ніхто знали традиції землеробства північного Причорномор'я. Однак про передачу Криму під юрисдикцію України іще не йшлося. Питання виникало, але це зовсім не спонтанно з ініціативи Хрущова.

Деякі історики вважають, що ідея зі зміною підпорядкування Криму визрівала ще з 1952 року, коли ще Сталін був живий. А тяжкі враження Хрущова від поїздки до Криму восени 1953 змусили іти далі. І коли рішення озвучувало-

ся, воно було колективним. 25 січня 1954 року в Москві затвердили проєкт указу щодо передачі Кримської області зі складу РРФСР до УРСР.

Ішлося про цілком прагматичні причини, враховуючи територіальне тяжіння Кримської області до Української РСР, спільність економіки, тісні господарчі та культурні зв'язки. І от 19 лютого 1954 року Президія Верховної Ради СРСР видала указ про передачу Кримської області до УРСР. Саме з цього дня все управління на території Кримської області велося від імені Компартії України та УРСР. На той час це

Ділянка Північно-Кримського каналу поблизу селища Каланчак Херсонської області, вересень 2015 року. Після окупації Криму подача води каналом була припинена. Фото: Олександр Білокобильський

Севастополь позначається як місто республіканського підпорядкування УРСР. І в конституції РРФСР того ж року про Севастополь взагалі не згадується.

Тобто усі юридичні норми були дотримані, коли Україна отримала зруйнований Крим. Війна, депортація корінного населення, переселення до Криму з російської глибоки – все це завдало великої шкоди економіці, екології півострова. І для Криму починається вже нова сторінка історії, коли він перейшов під юрисдикцію України.

– Тобто все подальше відновлення відбувалося коштом Української РСР й силами українців.

– Протягом кількох років на

Тобто відбудова – за рахунок України, а росіяни продовжували вважати Крим «руським».

– Звичайно, 24 серпня 1991 року ВР України прийняла історичний документ – Акт про проголошення незалежності України, і в той час радикальні політики Росії активно поширювали інформацію, ніби «Крим відійшов Україні незаконно». Вони відкрито заявляли, що потрібно повертати півострів як «спокоєвіччі російські землі».

І ми зараз забуваємо, що на початку 1990-х був московський мер Попов, який запропонував силою відібрати Крим у України. Це факт, і у 1992 році Верховна рада Російської Федерації зробила заяву, що акт передачі Кримської області Україні не має юридичної сили. Прогнозувавши ратифікований договір про недоторканість кордонів, ВР РФ постановила переглянути Конституцію, акти 1954 року.

Та на той час президент Єльцин не підтримав законодавців, це було правильно. Він направив до Криму офіційну делегацію на чолі з віце-президентом Руцкім, аби усунути конфлікт, що назрівав тоді. Ми пам'ятаємо, яка тоді була ситуація.

Водночас російських законодавців продовжував непокоїти статус Севастополя як головної бази Чорноморського флоту. Як я казала, під час передачі Криму до складу України окреме рішення щодо Севастополя не приймалося, і на цьому намагалася зіграти ВР РФ. У липні 1993 року вона ухвалила популістське рішення про надання Севастополю «статусу міста Російської Федерації».

Це рішення було юридично безграмотним, у радянському законодавстві місто республіканського підпорядкування розглядалося як інтеграційна частина області. Тому Севастополь від 1954 року автоматично став підпорядковуватися Києву як частина УРСР.

Російський президент змушений був дезавувати рішення свого законодавчого органу, а вже 20 липня 1993 року, і про це ми теж не мусимо забувати, у справу втрутилася Рада Безпеки ООН. Хоч ми зараз її сварили, на той час вони кваліфікували це рішення як юридично неспроможне.

Та реваншистські сили Росії досі тиражують цей міф, вони ідеологічно тиснули на Україну весь цей час. І зараз цей міф закарбовують у суспільній свідомості росіян. Зокрема, тезу про «незаконну передачу Криму Україні» наводить Владімір Медінський у своєму підручнику історії для школярів.

Олександр Білокобильський

Опубліковано у виданні

«Реальна газета»

Сайт «Аргумент», 22.02.2024

ВЕДОМОСТИ
ВЕРХОВНОГО СОВЕТА
СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

9 марта 1954 г.

№ 4 (798)

Год издания 17-й

УКАЗ ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР

О передаче Крымской области из состава РСФСР в состав УССР

Учитывая общность экономики, территориальную близость и тесные хозяйственные и культурные связи между Крымской областью и Украинской ССР, Президиум Верховного Совета Союза Советских Социалистических Республик постановляет:

Утвердить совместное представление Президиума Верховного Совета РСФСР и Президиума Верховного Совета УССР о передаче Крымской области из состава Российской Советской Федеративной Социалистической Республики в состав Украинской Советской Социалистической Республики.

Председатель Президиума Верховного Совета СССР К. ВОРОШИЛОВ.

Секретарь Президиума Верховного Совета СССР Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль. 19 февраля 1954 г.

Указ про передачу Кримської області зі складу РРФСР до Української РСР. Фото: Вікіпедія

було дуже продумано. Треба було рятувати Крим.

Та й 19 лютого – це теж не остаточна дата. Тільки після закону, ухваленого сесією Верховної ради СРСР від 26 квітня 1954 року, коли були затверджені зміни до Конституції УРСР та РРФСР щодо складу їхніх територій, – лише тоді Крим насправді став частиною України. Але процес тривав аж до середини червня – мусили бути внесені зміни до конституцій РРФСР та УРСР.

Тож ні, це не було одноосібно і спонтанне рішення Микити Хрущова.

– Гаразд, а Севастополь? Про це місто як окрему адміністративну одиницю були такі самі рішення?

– Щодо Севастополя. З 1948 року Севастополь не входив до складу Кримської області. Окремо щодо нього рішення не ухвалювалося, проте за фактом від 1954 місто повністю переходило у підпорядкування українських органів влади. Та в Конституції СРСР 1977 року

Кримський півострів переїжджали десятки тисяч українців з південних областей. Через два роки після передачі Криму Україні на півострові виростили прибутки, виробництво. Видобуток корисних копалин, виробництво електроенергії, вина стали більше виробляти, поступово ожило тваринництво, сади розквітли. У 1961–1972 побудований Північно-Кримський канал.

А з 1958 року будується гірська троллейбусна траса Сімферополь – Алушта – Ялта, найдовша в світі, 96 кілометрів. Між Кримською областю та УРСР були прокладені шляхи – автомобільні, водні, залізничні, повітряні, будувалися аеропорти, вокзали. Крим поступово став відновлюватися – і це все було коштом України. Житло, дороги, навчальні заклади, водосховища, порти, все інше. Як раз при Україні і відновлюється та сама «кримська здоров'я».

– Та посилення на «незаконність передачі» я чув задовго до 2014 року. Як би не у 1990-х іще.

Незручна історія українського театру

Як шістдесятники та експериментатори 90-х підривали офіційну радянську сцену

Альтернативний, експериментальний, незалежний, неформальний, андеграундний, студійний, аматорський – як його тільки не називали! Театр, що не вкладався у систему радянських та пострадянських державних сцен, спадок яких Україна не може здолати досі. Попри те, що вже 32 роки є незалежною.

Державні українські театри переповнені старими радянськими «кадрами», а їх репертуари і постановки досі тримаються в межах провінціалізму і фольклоризму, який українській культурі визначили в російській метрополії. Попри величезний попит на новий український театр, що демонструє публіка від початку повномасштабного вторгнення.

За умов здорового театрального процесу авангард стає рушієм змін та мейнстрімом. Але це не про наш театр. В Україні, за поодинокими виключеннями, повторюється абортівання процесів, які могли б зробити українську сцену самобутнім гравцем на міжнародній театральній арені і мистецтвом українських інтелектуальних еліт.

Складати відповідальність за це лише на агресивну імперську політику північного сусіда вже не випадає, хоча витоки цього явища родом звідти. Державний театр та освіта залишається однією з найменш реформованих сфер суспільства. Чому він виявився настільки резистентним до багатьох соціальних змін та викликів? І які ідеї авангарду та досвіди варті того, щоб формувати наше майбутнє?

На це питання спеціально для УП Культура шукає відповідь дослідниця українського театру **Марія Ясинська**. Цей нарис присвячено пам'яті **Анатолія Черкова** – методолога, педагога, натхненника кількох поколінь українського альтернативного театру. Людині, яка органічно не могла вписатися у офіційний театральний світ і творила кийське театральне підпілля – явище, про яке не видано жодного комплексного дослідження. **Анатолій Черков** пішов з життя наприкінці січня 2024 року.

«Коли у Москві стрижуть нігті – у Києві рубають руки»

Тривалий час після знищення у 30-х **Леся Курбаса** та його школи у рамках «офіційної» театральної радянської культури не вкладається майже все. Театр УРСР мав визначену партією функцію – бути частиною загальної пропагандистської машини і нести у маси відповідні ідеї.

Енергію бунту український студійний театр набрав саме за радянських часів. Власне тоді навколо нього формується ореол середовища для вибраних, яке здатне акумулювати вільномисльство, інтелектуалізм та інструменти публічного вира-

ження протесту. Де можливі ті речі, які на державній сцені чи у офіційних навчальних закладах УРСР були неможливі.

Парадоксальним чином розсадники вільномисльства часом народжувалися «під патронатом» самого комсомолу, який мав контролювати всю мистецьку та культурну діяльність – зокрема і роботу студій. Так **Клуб творчої молоді**, реєструють за ініціативою ЦК ЛКСМУ у 1960 році.

КТМ – чи не найбільш успішний проєкт української «альтернативи», адже режисура його засновника **Леся Танюка** вийшла далеко за межі коробки сцени. **Іван Дзюба, Ліна Костенко, Микола Вінграновський, Леонід Грабовський, Євген Сверстюк, Іван Світличний, Василь Симоненко, Олесь Бердник, Станіслав Тельнюк, Сергій Параджанов, Алла Горська, Віктор Зарецький, Опанас Заливаха, Людмила Семикіна, Галина Севрук, Галина Зубченко** – завдяки цій вибуховій концентрації українських мистецьких еліт Клуб природним чином мав той рівень мультидисциплінарності, про який сучасним мистецьким установам залишається лише мріяти.

Театральна секція КТМ була лише однією з п'яти. Ще були письменницька, художня, музична та кіносекція. Сам поділ на секції був умовним. Джазовий ансамбль, читання віршів на квартирах і у творчих майстернях художників, дебати, вечірки, перекладацька діяльність, вуличні маніфестації, музичні виступи, колядування, групові поїздки з метою вивчення занедбаних пам'яток української спадщини, літературні вечори, вистави та політична активність... Діяльність КТМ блискучо свідко та різноманітно пролизує українське культурне життя, створюючи осередки у Львові, Харкові, Одесі та Дніпрі.

«Я назвала це першим творчим кластером, інноваційним посправжньому: з генерацією нових ідей по побудові державі. Це не просто про творчість режисерів, художників, акторів. Ні, вони будували державу на засадах культури. Це був кластер, який, смію думати, заклали сценарій громадянського суспільства». (**Неллі Корнієнко**, мистецтвознавиця і дружина **Леся Танюка**.)

Якщо «експерименти» Курбаса закінчуються його розстрілом у урочищі Сандармох, «шістдесятники» не просто офіційно оголосили себе наступниками «Розстріляного відродження». Паралельно з мистецькою діяльністю КТМ веде діяльність політичну, розслідує та змушує владу оприлюднити захоронення жертв НКВД у Биківні. Це поховання першими відкривають **Леся Танюк, Алла Горська та Василь Симоненко**.

У репетиціях КТМ-івської студійної вистави молодого **Танюка** брав участь молодий **В'ячеслав Чорновіл**. «Я таких гадів топив у

Леся Танюк і Неллі Корнієнко під час подорожі у Карпати, 1968 рік.
Сімейний архів Л.Танюка і Н.Корнієнко

сімнадцятим году!» - шипів на **Танюка** під час навчання у київському театральному інституті директор інституту **Семен Ткаченко**.

Режисер **Леся Танюк** діяв і на офіційній сцені. Але радянська влада закрила усі три його українські вистави ще перед прем'єрою. Хоча квитки на деякі з них були розкуплені на 10 показів наперед. Від арешту, наказ про який вже вийшов, режисера врятувало запрошення до Москви ініційоване впливовим російським драматургом **Сергієм Розовим**.

«Він був занадто тонким для цієї машини»

Інший герой нашого невеличкого нариса **Анатолій Черков** повертається до Києва після навчання і відкриває свою першу студію у 1977 році. Зв'язків з рухом шістдесятників Черков на мав. Проте, це саме той рік, коли було репресовано наймолодших шістдесятників – засновників Української Гельсінської Групи. Подія, що знаменувала остаточне закриття в Україні застійної епохи **Брежнєва**.

Анатолій Черков на репетиції.
Фото Олександра Петруленкова

Тим не менше, афіша його «Української Робітні» у переважно російськомовному Києві являла вишукану мандалу з українських та західних текстів: «На полі крові» та «Прощання» **Лесі Українки**, «Тихого вечора» **Олександра Олеса**, «Стефанік – Тичина», «Людський голос» **Жана Кокто**, «Вечір» **Наталії Чечель**, «Остання стрічка **Крappa**» **Самюела Беккета**, «Йерма» **Гарсія Лорки**.

Проте Черкова мало цікавило створення вистав у їх класичному розумінні. Усе життя він розробляв систему поліфонічної імпровізації і перш за все його цікавила поява в Україні вільномисльчої театральної молоді. Виховання свідомості, яка здатна усвідомлюючи різноманіття практик та систем обирати

свій шлях. Свідомості, з якою цікаво бути у діалозі.

«Закінчивши школу я стикнулася з суттєвою проблемою – необхідністю повертатися в усьому до азів: було важко говорити, думати, відповідати без очікування оцінки з боку інших. Я була змушена будувати себе заново. І в цьому мені допоміг театр. Це була «Студія поліфонічної імпровізації», де викладали **Анатолій Черков, Юрко Яценко, Шура Токарчук**. Це був світ, де ми вчилися все починати спочатку для того, щоб творити ширю і відкрито, фантазувати, довіряти собі. Довіра до своїх можливостей народила світ, схожий на дитинство. Повернутися до «не можна» неможливо. Здобувши другу – театрознавчу освіту, я вирішила створювати ігровий простір з дітьми.» (**Режисерка Ірина Запольська**).

Сергій Проскурня, Григорій Гладій та інші глядачі на показі у Студії поліфонічної і конструктивної імпровізації. Фото Олександра Петруленкова

За 47 років через студії Черкова пройшла вражаюча кількість людей. Серед них режисери **Влад Троїцький, Алла Заманська, Анатолій Нейолов, рок-музикант Олег Скрипка** і багато-багато інших. Найяскравіший спалах активностей студій припав на 80 – 90-ті роки. Покази «Української Робітні», «Інституту театру» та «Студії поліфонічної і конструктивної імпровізації імені **Тані Голубенцевої**» збирали повні зали молоді.

«Пам'ятаю, в моєму академічному гуртожитку з'явилося таке оголошення: «Бажаючі взяти участь в створенні театру конструктивної та поліфонічної імпровізації запрошуються за адресою **Михайлівський узвіз 14** в такі-то дні, в такі-то години». Мене підкупило саме те, що мене вже апріорно сприймають суб'єктом процесу, а не збираються мене формувати і щось ліпити з мене.» (**Режисер Євген Лапін**).

У підвалинах театру Черкова дійсно лежала не лише інша театральна оптика, але й інша етика, яка випереджала свій час. Вона лише зараз починає вводитись як норма у театрі європейському – створення простору без звичних традиційного театру ієрархій режисер-актор, корифей-початківець.

«У його театрі було те, що принципово відрізняє від інших новаторів театру ХХ століття – відсутність насильства. У методах культових фігур світу театру минулого століт-

тя було багато роботи з темним боком людської натури. Страх дозволяє отримати особливий, екстремальний досвід акторам, глядачам. Театральний світ **Анатолія Черкова** – це театр гри вільних від страху людей. Мої спогади про світ лихих 90-х наповнені світлом, багато в чому завдяки людям середовища, яке формували театральні проєкти **Анатолія Черкова**.» (**Кінознавиця Аксінья Куріна**).

Чому професійна діяльність **Анатолія Черкова**, що тривала десятиліттями, залишилася у форматі студій, чому він не став засновником театру? Як настільки значна фігура опинилася в становищі маргінала і про неї майже не знають люди нового покоління? По-перше, через економічну кризу 90-х, яка обнулила амбіції митців. Мало кому з цього покоління вдалося стати

успішним продюсером своїх творчих пошуків.

По-друге, через винятковий консерватизм театральної номенклатури того часу. Після 1991 року, в новій Україні, вже відкритій світу, міг виникнути новий театральний мейнстрім – сучасний. Якби, наприклад, **Анатолія Черкова** запросили викладати в Київський театральний інститут, але це було уявити неможливо.

«Він був завжди поза: він був занадто інший від всього цього, хоча наполягав, щоб ми вступали до театрального. Я дуже не хотіла, бо багато було друзів звідти, а він казав: «Ти можеш не вчитися там, але ти повинна знати, що можеш вступити... Він був занадто тонким для цієї машини. Його театр ніяк не співвідносився з українським театром того часу. Він би не вмонтувався туди. Він був окремою планетою.» (**Режисерка Ольга Гаврилюк**).

Планета Черкова не була єдиною у Києві 80-х – початку 90-х років. Саме в цей час сповнені ентузіазму, нових ідей та технологій в Україну після навчання в Москві вертаються учні всесвітньо відомого реформатора театру **Анатолія Васильєва: Юрій Яценко, Володимир Кучинський, Валерій Більченко, Олег Ліпчин**. Це період перебування і початок незалежності. Повітря сповнене надіями на краще та передчуттям перемін.

Проте вижити в українському театральному ландшафті з усієї генерації молодих геніїв вдається лише у Львові театру **Володимира Кучинського**. У 1988 році він разом з бунтівною групою акторів, які звільнилися з театру **Заньковецької**, отримують власне приміщення і виникає **Львівський театр Курбаса**. Столична історія розвивалася більш драматично і вартує окремого нарису...

Колядники КТМ у Максима Рильського, зима 1959/1960 років.
Сімейний архів Л.Танюка і Н.Корнієнко

Студія Черкова вулична акція.
Фото Олександра Петруленкова

Він той, без кого важко уявити Україну

210 років тому, 9 березня 1814 року, народився Тарас Шевченко – видатний український поет, художник і, не буде перебільшенням сказати, національний пророк, який значною мірою сформував українську ідентичність.

Про Великого Кобзаря проєкт «радіо Свобода» «Історична Свобода» спілкувався з шевченкознавцем Олександром Боронем.

Олександр Боронь,
літературознавець

– Україна без Шевченка якою була би? Можемо таке уявити?

– Я навіть не певен, чи була би Україна без Шевченка до цього часу, чи вона збереглася б. Бо такі були потужні нівеляційні процеси в Російській імперії, які набирали тільки обертів, особливо після Миколи I. Нещодавно знову побачив у спогадах згадку, що при Миколі I переслідували співців народної творчості: лірників, кобзарів.

В особі Шевченка українська література піднялася на новий щабель; завдяки Шевченкові існує наша держава. Хоча він прямо не говорив про державну самостійність, але завжди нагадував своїм читачам, ностальгував за минулим, коли Україна мала державність. Він не передбачав майбутнє як таке, але сформував те бачення України, яке вплинуло на подальші покоління.

– Шевченко прожив лише 47 років, причому більшу частину свого життя провів за межами України: Вільнюс, Петербург, потім Оренбург, Орськ і Казахстан. Наскільки важливим був оцей період закордонний? Скажімо, без Вільнюса і Петербургу який був би Шевченко, якби лишився в Україні?

– Це все складники формування його особистості. Близько 7 років він провів у Новопетровському укріпленні. Це найважчий період у його житті. Пустеля, безглузде спілкування з обмеженими людьми. Натомість Вільню мало свій сенс. Згадайте Ядвігу Гусиковську – Дзюню, як він її називав. Вона перша його підштовхнула до думки, що кріпаки – це люди, які мають свої права і гідність, мають право на власне бачення. Це був поштовх для його особистості.

Але, ясна річ, Шевченко сформувався в основному в Петербурзі. Це навчання в художника європейського рівня Карла Брюллова, широка лектура, митці. Оце середовище його сформувало значною мірою. Плюс українська громада, в якій він постійно обертася, земляки. Це дуже-дуже важило тоді.

Секретар академії мистецтв Василь Григорович був родом з України і всіляко допомагав своїм землякам, і теж відіграв позитивну роль у становленні Шевченка і викупі його з кріпацтва. Тому роль Петербургу в Шевченковому житті в жодному разі не можна відкидати. Хоча, ясна річ, Шевченко бував в Україні, повертався до неї.

– Формувався значною мірою у Петербурзі – столиці імперії! Як йому вдалося зберегти національну ідентичність, якщо на ті часи коректно так казати?

– От якась внутрішня опірність. Скажімо, він писав у щоденнику, як у майстерні Брюллова – всесвітньо

відомий художник з тріумфом повернувся з Європи – стоячи перед його картинами, плекав у душі «моїх кровожерних гайдамаків». Його це не відпускало!

Ясна річ (психологи зараз це підтверджують), те, що закладено з дитинства – архетипи чи базиси, якась чи матриця – воно вже незнищенне. І це в ньому говорило. Він розумів своє призначення, своє покликання, якого не міг оминати. Він розумів: так, я – художник і буду собі заробляти цим на життя. Але що робити з цими віршами, які, даруйте, лізуть з нього? Він не міг їх оминати.

Врахуйте тут ще такий момент. Він читав історичні праці про Україну, «Історію Русів» в рукописі, спілкувався з освіченими панами, коли їздив в Україну, і в Петербурзі їх було достатньо, які цікавилися українським минулим.

Ясна річ, він був у це занурений і усвідомив, наскільки мало це про це знає. Він цікавився цим усім поруч з тими завданнями, які мав в Академії мистецтв як учень.

– Чому спитав, чи коректно щодо тих часів казати про національну ідентичність – бо, як підмітили ваші колеги, у Шевченка в творах неодноразово згадується «Україна», але не згадуються «українці». Чому?

– Він говорить про український характер опосередковано. Очевидно, не було ще укорінене таке поняття – воно ще формувалося, от українець як назва. Але це не означає, що такого розуміння не існувало в його свідомості. Він розумів відмінність свого народу і культури.

Навіть у підцензурній повісті, яка була призначена для легального друку, він наголошує різницю, коли минають річку Есмань (зараз у Сумській області поблизу українсько-російського кордону – ред.) – і які відмінності в пейзажі і в побуті між Росією і Україною. Він же це говорить читачеві. Ясна річ, що він не все міг прямо сказати.

Є такий термін, можливо, не зовсім вдалий – пристосована і непристосована іпостась. От є багато суголосностей між повістями і поезіями, де в поезіях він абсолютно відвертий, наскільки це можливо в поезії, враховуючи її загодованість і символічність. Натомість у повістях, які призначені для підцензурного друку, він говорить часом про ті самі історичні події інакше. Тобто той, хто знав його поетичні твори, міг зрозуміти, той чи той контекст у повісті. А якщо не знав?.. Отже, мені здається, що у свідомості Шевченка все це існувало, але не названо.

Тарас Шевченко (1814 – 1861).
Світлина 1860 року

– Ви кажете, що повісті він писав так, щоб вони пройшли цензуру. І писав російською, очевидно, щоб їх було простіше надрукувати. Але як пояснити, що щоденник він вів російською?

– Висловлю свій погляд з цього приводу, який не зовсім узгоджується з панівною зараз думкою. Тогочасна українська літерату-

ра була двомовна. Подобається це нам зараз, чи ні. І Гребінка, і Квітка-Основ'яненко писали і українською, і російською. Гребінка всю прозу написав російською мовою. Тоді це було абсолютно нормальне явище. У Квітки-Основ'яненки порівняно невелика частина написана українською. Взагалі, Квітка-Основ'яненко був вірнопідданим письменником, і губернатори у нього абсолютно позитивні аж до нудоти. Сучасному читачу це складно збагнути, але треба виходити з тих історичних реалій.

Ось у цьому руслі писав і Шевченко. Думаю, він особливо над цим не замислювався. Є панівна мова, а повісті для нього – це заробіток переважно. Він їх не сприймав як якісь одкровення, як творчість найвищої проби, як поезію. От, з якою любов'ю він оформляв рукописну збірку «Три літа», яка тоді не пройшла би цензуру, і її взагалі не можна було опублікувати! Це збірка розміром з альбом. Вінєтки, заголовки під староукраїнський півустав і так далі. Він знає, що вона не буде опублікована, але створює і пише.

– А щоденник у тодішній культурі – це що? Це як зараз соцмережі чи щось інше?

– Щоденник не призначався до друку, але призначався для друзів. Це неправда, що письменники пишуть для себе. Нічого вони не пишуть для себе. У Шевченка мова російська опрацьована. Йому не треба було замислюватися над висловами, як це сформулювати. Знаєте, це радше такі побутові нотатки. Це не планувалося, як документ доби – інтимний чи звернення до читачів через століття, як у посланні «І мертвим, і живим...». Ні, він там занотував: а тут у мене мідний чайник, а там у мене вкрали гроші. Це інший рівень писання. До того ж російською він володів абсолютно вільно і був у цьому середовищі.

Для розуміння тодішніх реалій наведу приклад. Пантелеймон Куліш культивував українську мову в епістолярії, спілкуванні з друзями, яких було небагато. І в якомусь там листі він пише: даруй, у мене зараз немає часу – напиши тобі російською, бо українською це буде довго. Розумієте? Бо це треба подумати, підібрати слова. Михайло Старицький чи Олена Пчілка «кували слова» пізніше для тих чи інших понять. Це зараз здається, що все очевидно: дорогий Тарасе Григоровичу, як ти так міг не написати українською мовою?! Ну, от так – міг.

– Шевченка на заслання відправили з директивою заборонити писати і малювати. Судячи з того, що були звернення, як від нього, так і від людей, які ним опікувалися і намагалися допомогти, ця заборона діяла. Бо просили пом'якшити чи зняти ці заборони. Але все-таки попри це він і писав, і малював. Як це поєднується?

– Це така дріб'язкова підлість Миколи I, який був мстивим. Шевченко вповні зрозумів глибину цієї ремарочки, написаної олівцем – шеф жандармів Дубельт занотував вказівку.

За що йому малювати заборона? Заборона писати, бо в нього є карикатурний образ імператриці. А малювати заборонили за що? А от у нього ніби десь там є якась непристойна картинка. Це окрема шевченкознавча проблема. Немає ніяких таких картинок. Є гола натура, є жартівливі автопортрети в альбомі.

– Та хіба він один тоді малював голу натуру?

– Навіть у тих альбомах подорожніх немає голої натури. Тобто це вже такий наклеп.

У 1847 – 1850 роках Шевченко перебував у порівняно, скажімо

Шевченко-солдат. Перший автопортрет Тараса Шевченка періоду заслання, 1847 рік

так, ліберальних умовах. Він був поетом, який постраждав, не перший і не останній, якого віддали в солдати. Перебував в Орській фортеці, потім була Аральська експедиція 1848 – 1849 років. До нього ставилися більш-менш поважаючи. Його в експедицію взяли саме як професійного художника. Але потім виникли проблеми, коли дізналися, що він, попри заборону, малював. Альбом із краєвидами Аральського моря не могли представити цареві.

Малюнок Тараса Шевченка з Аральської експедиції, 1848 рік

Після другого арешту, 22 – 23 квітня 1850 року все це з'ясували – що цю заборону не пильнували. Покарали причетних до цього, а Шев-

– Отже, місцеве начальство, там, де він відбував заслання, до нього ставилося не так суворо, як вимагали з Петербургу?

– Так, і ні. У тодішніх російських умовах жорсткість покарання нівелювалася тим, що не дуже за цим пильнували.

Тому ж Василю Перовському, начальнику оренбурзького корпусу і губернатору військовому, про Шевченка говорили ще в Петербурзі. І в Оренбурзі багато людей до нього підходило. Але він, подивившись справу Шевченка ще в Петербурзі, для себе вирішив, що не буде йому допомагати.

Все-таки є свідчення того, що поклашки якісь були. Але разом із цим тричі подавали Шевченка, щоб підвищити до унтер-офіцера. Це давало можливість не жити в казармах, у страшних антисанітарних умовах. І тричі йому відмовляли, бо «по фронту слаб» і «виправка не та». Ясна річ, йому ж було не 18 і навіть не 25 років. Тому ось так. Це все дуже складний клубок, який у двох словах не поясниш.

– Останній свій вірш «Чи не покинуть нам, небого» Шевченко написав десь за три тижні до смерті. Власне, відчувається, що цей вірш про смерть. Тобто людина передчувала. Розуміючи, що смерть близь-

ко, Шевченко щось сказав про те, що він ще хотів би зробити, що він не встиг зробити?

– Плани у нього були великі. Але

Тарас Шевченко серед друзів. Зліва направо: О. М. Лазаревський (?), М. М. Лазаревський, Т. Г. Шевченко, Г. М. Честахівський, П. І. Якушкін. Санкт-Петербург, 1859 рік

ченко припинив свою поетичну творчість абсолютно на 7 років! Він нічого не писав поетичного українською мовою. Тому й російськомовні повісті були для нього певним вправлінням і розрадою. Його російська мова дуже специфічна – з українськими. Ось так це складалося, і важко сказати, як це могло бути в інших умовах.

Отже, з 1850 року це жорстко пильнували. І Шевченко попервах навіть не наважувався брати папір і олівець в руки. Перша повість «Наймичка» датується на межі 1852 – 1853 років. Малював він вже в Каратауській експедиції 1851 року, теж побоюючись. І займався скульптурою. Мовляв, мені ж це не заборонено. Не збереглося нічого, бо це гіпс, алебастр.

ось це глибинне усвідомлення близької смерті, звичайно, з'явилося не випадково. І ось ця поезія прозирає і показує його усвідомлення, мабуть, більше, ніж він хотів би показати. Цей вірш написаний у два прийоми. Шевченко створив текстологам проблему, бо під першою частиною поставив дату, а потім продовжив на наступний день. «А поки те та се, та оне» – продовжується вірш... І знов поставив дату. То це два вірші чи один? Ми вважаємо, що один.

Але після такого вірша він пішов до одного знайомому: та хоч на карачках, але я піду поїсти ковбас до когось там. Ну, от нібито – ти ж написав щойно прощальний вірш! Тобто жага життя була сильна в нього.

Він той, без кого важко уявити Україну

10 Шевченко не був таким систематичним чоловіком, як, скажімо, Пантелеймон Куліш, який все планував. Шевченко геть не таким був. Він хотів видати свої твори. Встиг видати «Кобзар» у 1860 році, який готувався два роки через різні перепони. І тільки те, що вже було опубліковане. Він назвав рукопис, коли подавали до цензури, «Поезія. Шевченко. Том 1». Тобто він ще планував том II, на який назбирувалося матеріалів.

Шевченко видав буквар, хотів видати лічбу і географію для народу. Він бачив у цьому великий сенс. Куліш іронізував, що Шевченко почав «Кобзарем», а закінчив букварем.

Будемо відверті, буквар був невдалий, з погляду педагогіки. Були в той час інші буквари, кращі. Але нам цікаво, що це склав Шевченко, які він туди вбивав твори і переспіви псалмів, як він це допасовував. І він писав у листі, що ще хоче видати те і те, щоб за дешеvu ціну продавати в Україні.

Тобто у просвіті він бачив сенс. Великий ентузіазм він мав щодо появи недільних шкіл, які невдовзі були закриті гвалтовно, і на тому все це припинилося. Але Шевченко бачив похвалення громадського життя після смерті Миколи I та приходу до влади ніби ліберального Олександра II.

Чим усе це закінчиться, він, звичайно, знати не міг. На той момент Шевченко вже був невеличково хворий навіть з погляду сучасної медицини. У тому стані, в якому він повернувся з заслання, зробити вже навряд чи щось можна було. Це так звана

«водянка» і прогресуюча хвороба серця. Ну, і це посилювалося різними посиденьками і надмірностями, які не додавали йому здоров'я. Кінець був неминучий.

Один із мемуаристів був вражений. Він бачив Шевченка до заслання – квітуний, молодий чоловік, сповнений планів. Його ж у 33 роки арештували. І яким він повернувся! Це вже був старий дід: жили і рисочки було видно в обличчі, руки просвічувалися. А минуло лише 10 років! Ось так заслання його знищило. І це Микола I зробив абсолютно свідомо, знаючи, які будуть наслідки, що таке солдатчина в тогочасних умовах. Безстрокова! Шевченко не знав, коли його випустять. І ось ця думка його знищувала більше, ніж якісь фізичні умови несприятливі.

– *Думаю, можна сказати, що Шевченко переміг Миколу I. Принаймні, він пережив його, по-перше. По-друге, раніше в Києві перед університетом стояв пам'ятник Миколі I, а тепер перед університетом імені Шевченка стоїть пам'ятник не імператору, а поету.*

– Звичайно.

– *Шевченка вже тривалий час досліджують і ніби все про нього відомо. А чи є якісь нові знахідки? Може, якісь нові інтерпретації з'явилися, нові відкриття?*

– В інтерпретації я намагаюся не втручатися. Бо є кому цим займатися. Завдання академічного інституту, який я представляю, дати достовірний текст. І з цим у нас велика трагедія. Бо друкуються «Кобзарі», які не спираються на академічне видання, яке абсолютно доступне в інтернеті. Беріть,

спирайтеся на нього і друкуйте.

Ще багато не вивчено і не уніфіковано, не зібрано різної фактографії щодо Шевченка. Ми довго не мали академічного видання спогадів про Шевченка. Були тільки популярні. І от, нарешті нам вдалося випустити перший том тритомного у семи книгах видання «Тарас Шевченко у спогадах». Усі тексти наново звірено за автографами, навіть у тому числі тими, які зберігаються в Росії (вдалося до великого вторгнення багато чого дістати), за першодруками. Це повнота, яка була досі не доступна. Спогади завжди дуже суб'єктивні. Тим вони і цікаві. Але ми пояснюємо: оце відповідає фактам, а тут мемуарист може помилятися. А ще є повідомлення, які ми не можемо перевірити – тут вже на розсуд читача.

Також ми видали тематичний том «Шевченківської енциклопедії: Образотворча спадщина Шевченка». В одному томі зібрані статті про всі викінчені мистецькі твори Шевченка, навіть деякі не знайдені. І все це проілюстровано. Є варіант у кольоровому друці – дорогий. Але у чорно-білому – абсолютно доступний. І це цікаво побачити, оскільки Шевченко намалював близько 500 викінчених творів.

– *А що ви хотіли би знати про Шевченка, а не знаєте?*

– Те, що стосується біографії. Є чимало моментів, які ми, мабуть, вже й ніколи не з'ясуємо.

Дмитро ШУРХАЛО

Опубліковано у виданні «Радіо Свобода»
Сайт «Аргумент», 10.03.2024

Календар всесвітньої історії

22 березня

1842 – народився Микола Лисенко, український композитор, піаніст, диригент, педагог.

1904 – у лондонській газеті «Іллюстрейтед міррор» уперше у пресі опублікована кольорова фотографія.

23 березня

1903 – американці брати Райт отримали патент на перший літак.

1942 – окупанти спалили 670 дворів села Писки Новобасанського району Чернігівської області, загинуло 860 жителів.

24 березня

1802 – англійський винахідник Річард Тревітік отримав перший патент на паровоз.

1900 – народився Іван Козловський, співак, уродженець села Мар'янівки на Київщині.

25 березня

1807 – почалися регулярні пасажирські перевезення залізницею між Суонсі й Мамблзом (Велика Британія), перша залізниця з регулярним пасажирським рухом у світі.

1918 – представники національних партій та рухів Білорусі оголосили про створення Білоруської Народної Республіки (БНР) та її незалежність від Росії.

1999 – на трасі під Борисполем загинув в автокатастрофі лідер Народного Руху України В'ячеслав Чорновіл

26 березня

1988 – Славутич, місто експлуатаційників Чорнобильської АЕС, прийняв перших новоселів.

27 березня

1793 – Катерина II після чергового поділу Польщі видала маніфест про приєднання Правобережної України до складу Росії.

1854 – Кримська війна: Велика Британія і Франція оголосили війну Росії.

28 березня

Народилися: 1709 – Олексій Розумовський, російський граф, генерал-фельдмаршал. Син простого українського козака Григорія Розума і Наталі Демешки, котрий починав кар'єру як півнич у придворному хорі. Таємний чоловік імператриці Єлизавети Петрівни (вінчання відбулося 1742 р.). За активної участі Розумовського 1745 р. відновлено Київську митрополію, а 1747 р. проголошено царську грамоту про обрання гетьманом його брата Кирила Розумовського; 1897 – Микола Сціборський, діяч УНР, полковник, визначний діяч ОУН, публіцист і теоретик українського націоналізму; 1925 – Дмитро Гнатюк, український співак.

29 березня

1972 – у Канаді помер Іван Огієнко (митрополит Іларіон), український громадський і церковний діяч, митрополит (від 1943 р.), мовознавець, історик церкви, педагог. Був міністром освіти, міністром віросповідань УНР. Із 1920 р. – на еміграції.

2004 – Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Румунія, Словаччина і Словенія стали членами НАТО.

30 березня

1973 – у США помер Дмитро Донцов, український літературний критик, публіцист, політичний діяч.

31 березня

1873 – народився Микола Міхновський, ідеолог українського націоналізму та державної самостійності, громадський, політичний діяч і філософ..

1 квітня

1809 – народився письменник Микола Гоголь.
1890 – бельгійський емігрант Шарль Ван Демоль одержав у США патент на тролейбус.

2004 – помер Микола Руденко, український письменник, дисидент і політ'язень радянських часів, засновник і перший голова Української групи сприяння виконанню Гельсінкських угод.

2 квітня

1805 – народився Ганс Хрістіан Андерсен, данський письменник.

2005 – на 85-му році життя помер Папа Римський Іван Павло II, поляк за походженням.

3 квітня

1918 – народився Олесь (Олександр) Гончар, український письменник.

4 квітня

1557 – народився Лев Сапега, білоруський громадський, військовий і державний діяч Великого князівства Литовського, канцлер, укладач статуту ВКЛ.

1949 – США, Бельгія, Велика Британія, Нідерланди, Данія, Ісландія, Італія, Канада, Люксембург, Норвегія, Португалія і Франція підписали у Вашингтоні Північноатлантичний договір – утворення НАТО.

Нові книги з Перемишля

У цьому найближчому до України польському місті, де мешкає чимало українців, уже понад 30 років діє Південно-Східний інститут науковий, недержавна організація, створена і покликана для зміцнення польсько-українських контактів, зокрема, вивчення нашої спільної історії. Інститут створив і беззмінно є його директором відомий польський історик, доктор наук, професор місцевого університету (де навчається чимало українців) Станіслав

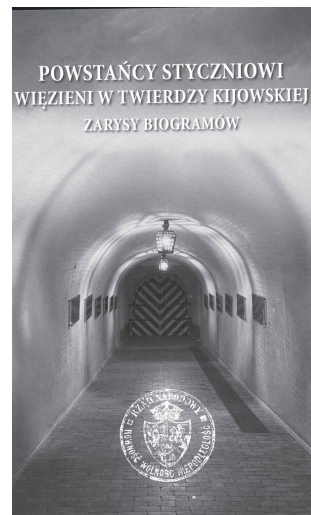
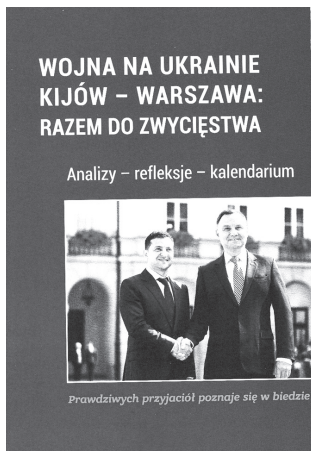
в українських архівах матеріали для публікації закладу. А з директором Інституту їх єднає давня дружба і співпраця.

Днями Станіслав Стемпень надіслав нашому редактору чергові видання Інституту. Насамперед, це двомовне видання «Війна на Україні», у двох томах. Це колективні монографії, видані під редакцією Стемпеня, він же і автор передмов та ряду публікацій. Перший том з повною назвою «Війна на Україні. Київ – Варшава: разом до перемоги» вийшов наприкінці 2022 року. Тут проаналізовано перший рік війни. Вміщено статті таких відомих авторів, як Міхал Кімецькі, Анджей Шептіцькі, Марек Зьолковські, Пйотр Костінські (Польща), Владислав Верстюк, Микола Рябчук, Ольга Морозова, Євген Сінкевич (Україна). Є й публікація редактора нашої газети.

Другий том під повним заголовком «Війна на Україні. Польсько-українське стратегічне партнерство» вийшов наприкінці 2023 року. Тут йдеться про перебіг другого року війни, статті згаданих і ряду інших авторів.

У обох томах вміщена докладна «Хроніка війни в Україні», яку підготували редактор нашої газети і Станіслав Стемпень. За основу її взято хроніку, що вже два роки публікується на першій сторінці нашої газети.

Видання фінансоване коштом канцелярії Голови Ради міністрів Польщі за програмою допомоги Полонії і полякам за кордоном. Здійснене видання спільно з Варшавською фундацією «Свобода і Демократія», яка фінансує чимало подібних видань, в тому числі й Інституту в Перемишлі.

вже було друге велике таке повстання поляків після поділу Польщі наприкінці 18 століття трьома імперіями – Російською, Німецькою і Австро-Угорською, коли древня Польська держава на понад 120 років втратила незалежність. З чим поляки ніколи не могли змиритися. Перше таке велике повстання було у 1831 році.

Обоє повстань зазнали поразки. Але волелюбний їх дух надихав поляків аж до відновлення незалежності у 1918 році.

Жорстоке придушення російською імперією повстання 1863 року, як і попереднього, завершилося страшною кількістю повстанців, засланням тисяч їх до Сибіру, ув'язненням. Зокрема, і до Київської фортеці, через каземати якої пройшло багато повстанців. Книгу підготував Станіслав Стемпень у співпраці з Міхалом Міцелем. У книзі розповідь про перебіг повстання, насамперед на українських і білоруських землях, біографічні довідки про більш як дві тисячі повстанців.

Ще дві надіслані книги – польською мовою. Це черговий випуск «Польсько-українських студій». Солідне видання на 446 сторінок, в якому польські і українські історики досліджують нашу спільну історію.

Інша книга – «Повстанці січєві. В'язні Київської фортеці». Торік у Польщі широко відзначали

160-річчя Січєвого повстання поляків проти Російської імперії у 1863 році. Воно лише почалося в січні, але тривало протягом року, охопило і багато теренів сучасних України і Білорусі. Це

Стемпень (на фото). Він прекрасно володіє українською мовою, викладає і в українських університетах.

А сам Інститут проводить цікаві семінари, конференції, в його архівах працюють дослідники обох країн, тут найбільша в Польщі бібліотека українських книг, сама установа видає їх немало, польською і українською мовами. В тому числі і видання авторства та за редакцією і впродовження директора установи, котрий, зокрема, є найбільшим у Польщі дослідником життя і діяльності Симона Петлюри.

Давно співпрацює з Інститутом засновник і редактор нашої газети Петро Антоненко, постійно тут буває, бере участь у заходах, шукає

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Вшанували Тараса Шевченка

До 210-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка музей-заповідник підготував виставку бібліотечних та фондів матеріалів «Шевченко – живий».

На виставці представлені книги та періодичні видання з наукової бібліотеки музею: збірки поезій Тараса Шевченка різних років видання, критична література, біографічні розвідки, спогади про письменника, альбоми з його творчими доробками як художника, зокрема альбом офортів Тараса Шевченка, який Ірині Михайлівні Коцюбинській подарувало Українське Товариство дружби у Києві 1964 року. Також є листівки та марки

із зображеннями Шевченка.

Для виставки з наукової бібліотеки музею-заповідника було відібрано кілька «Кобзарів» Шевченка різних років видання. Особливо цікавим є екземпляр 1961 року, на обкладинці якого – уривок із рукопису заповіту Тараса Шевченка. Солідний за розмірами «Кобзар» 1986 року видання зі вступною статтею Олеса Гончара та ілюстраціями українського графіка Володимира Куткіна. «Кобзар» 1994 року радує поезіями та надзвичайними ілюстраціями Івана Марчука із циклу «Шевченкіана». Маємо також і передрук «Кобзаря» з видання 1942 року з вступною статтею «Гнів Шевченка» Пав-

ла Тичини. Представлений перший том повного зібрання творів Тараса Шевченка у дванадцяти томах. Це видання 2003 року.

Твори Шевченка перекладені на 147 мов світу. На виставці маємо збірку поезій Шевченка з перекладами англійською мовою. Також «Заповіт» мовами народів світу: в перекладі на 147 мов, зокрема, англійською, італійською, датською, арабською, грецькою, бенгальською, румунською, корейською.

Змістовними також є книги «Спогади про Тараса Шевченка», «Шевченківський календар» Олександра Деко, дослідження Дмитра Чуба «Живий Шевченко».

Мистецький захід

«Тарас Шевченко:

образ митця

в українській культурі».

Про образ митця, його долю говорили цього разу у мистецькій вітальні музею-заповідника під час цієї зустрічі.

Гості почули розповідь про Великого Кобзаря, поділилися думками про роль поета в історії свого народу.

Взаємодія Коцюбинського з Комітетом зі спорудження пам'ятника Шевченку в Києві

6 березня 1939 р. у Києві в парку навпроти Національного університету імені Тараса Шевченка було відкрито пам'ятник Великому Кобзареві. Ця подія була приурочена до 125-ліття від дня народження митця. Постаць Шевченка висотою 6,45 м. було відлито з бронзи за проектом скульптора Матвія Манізера і встановлено на постамент з червоного граніту заввишки 7,3 м, що був спроектований архітектором Євгеном Левінсоном.

«Тяжке було життя Т. Шевченка, така ж, як і сказав, тяжка й історія будівництва йому пам'ятника», писав І. І. Щітківський у своїй статті «Пам'ятник Т. Шевченкові в Києві», що була опублікована 1921 р. у збірнику «Тарас Шевченко». Саме той Іван Іванович Щітківський, котрий, будучи гласним Київської міської думи, багато літ виконував обов'язки секретаря Об'єднаного комітету по спорудженню пам'ятника Шевченку у Києві.

Перша офіційно оформлена ініціатива щодо збору коштів на зведення пам'ятника Т. Шевченку належала Золотоноському земському зібранню, яке у вересні 1904 р. звернулося до полтавського губернатора за дозволом для збору пожертв. Прохання було задоволено і одночасно з початком збору до нього долучилися й Полтавське губернське земство, а в грудні того ж року було надіслано звернення до міністерства внутрішніх справ з проханням надати дозвіл збирати кошти не лише на Полтавщині, але й по всій імперії.

За рік до ініціативи зі збору коштів на спорудження пам'ятника долучилися й у Києві. У травні 1905 р. 32 гласних міської думи звернулися до Думи з пропозицією приєдна-

тися до постанов Полтавського і Золотоноського земств, а також з проханням про дозвіл на спорудження пам'ятника Шевченкові та збір коштів для цього. Пропонувалося утворити для цієї діяльності спеціальну комісію. Восени того ж року Дума погодилася з пропозиціями. Разом з тим пропонувалося Полтавському та Золотоноському земствам приєднати їхні комітети до Київського задля спільної праці. Таким чином було зроблено перші кроки до створення Об'єднаного комітету по спорудженню пам'ятника у Києві.

Пам'ятник пропонували встановити у сквері навпроти реального училища на Михайлівській площі. Урочисте відкриття монумента мало відбутися або ж до 50-річчя з дня смерті Кобзаря (1911 р.), або до 100-ліття від його дня народження (1914 р.).

У вересні 1909 р. на адресу Чернігівської губернської земської управи надійшов лист на ім'я М. Коцюбинського, у якому повідомлялося, що бюро комітету обрало письменника членом журі з присудження премій за проект пам'ятника Т. Шевченку. Засідання журі призначили на 15 травня 1910 р. За життя Михайла Коцюбинського відбулося три конкурси проектів пам'ятника Шевченку, до яких він залучався саме у якості члена журі.

Перший міжнародний конкурс проектів пам'ятника Шевченку мав відбутися у травні 1910 р. До складу журі конкурсу під головуванням Л. Позена, крім М. Коцюбинського, увійшли С. Васильківський, О. Слатьон, І. Іжакевич, В. Кричевський, М. Біляшівський, О. Русов, М. Лисенко та інші поважні персони. З різних куточків України і світу на конкурс на-

дійшло 60 проектів. Але переможця серед них так і не було визначено. Своє враження від конкурсу М. Коцюбинський висловив у листі до М. Грушевського від 17 травня 1910 р.: «Конкурс, як уже знаєте, дуже невдатний вийшов. Мало (або й зовсім ніякого) артизму, ще менше розуміння Шевченка».

31 травня Об'єднаний комітет оголосив про призначення II міжнародного конкурсу на 1 лютого 1911 р. А доки скульптори та художники працювали над створенням проектів, продовжувалася діяльність Комітету зі збору коштів.

У лютому 1911 р. відбувся другий міжнародний конкурс ескізів пам'ятника Т. Шевченку. На ньому було представлено 47 проектів. М. Коцюбинський був присутній на їх попередньому огляді разом з київськими членами журі і на остаточному розширеному засіданні. Про свої думки з приводу наданих на конкурс робіт він пише у листі до О. Аплаксіної: «Учора ледве не увесь день присвятив приватній нараді членів журі (київських), разом оглядали проекти пам'ятників, ділилися враженнями. Конкурс і цього разу не можна назвати вдалим, хоча є кілька проектів достойних премії. Імовірно доведеться замовляти пам'ятник якомусь відомому скульптору, не скориставшись проектами, надісланими на конкурс. Однак, це тільки перші враження і припущення. Можливо, що завтра у повному складі журі буде прийнято інше рішення».

Цього разу журі під головуванням О. Слатьона першої премії не призначило. Другу ж премію присудили Ф. Блавенському, третю – М. Гаврилкові. Крім того, постановили видати ще й п'ять заохочувальних

премій. Одна з них дісталася і чернігівцю І. Рашевському.

Та на поборників встановлення пам'ятника Шевченку чекали ще й труднощі з вибором місця для майбутнього монументу, адже стараннями опонентів будувати монумент на Михайлівській площі було заборонено. Натомість представники офіційної влади постановили відвести для пам'ятника Шевченку місце на Караваєвській площі. Про перипетії з проектами пам'ятника та вибором місця читаємо у листі В. Цимбала до М. Коцюбинського: «Щось з пам'ятником Шевченкові діється непевно – Балавенський і досі не дав нового проекту... Може і справді варто б було призначити третій конкурс, може б таки дійдалися проекту на першу премію, бо щоб не вийшло по приказці: поспішиш, людей насмішиш! Тепер знову з місцем – читали – Дума призначила нове місце на Караваєвській площі. Місце не важне. Чи не краще б будувати пам'ятник на Байковському бульварі внизу близько Хрещатика, звісно, б краще там, де думали, недалеко од Володимирського собору, принаймні це трахт з вокзалу у Лавру (трамвайна лінія), а тим паче що напроти, кажуть, буде розбитий сквер на площі Хмельницького (Бесарабці) і, значить, не буде тут купецького духу...

Звичайно, що найкраще місце де раніш було одібране, і на мій погляд Комітетові треба б протестувати з приводу перерішення (нрзб.) постанови. А тим більше що Комітет почасти й сам винуватий – сам визначив троє міст: коло Золотих воріт, на Бибицькому бульварі, на тій же злочасній Караваєвській площі, не могли фіксувати одного місця».

Тривала і публічна дискусія, зокрема в пресі, щодо необхідності вста-

новлення самого пам'ятника і збору коштів. Прихильники Комітету розповсюджували брошури і листівки з портретом та біографією Кобзаря, його книги, листівки з поличчями сучасних письменників з поміткою «Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченку у Києві». У цей же час приспівники імперської влади чинили перешкоди у поширенні матеріалів для збору і висловлювали думки щодо неможливості встановлення пам'ятника як такого, що принижував би достоїнство та честь імперії.

Запросили М. Коцюбинського до участі в журі і в III міжнародному конкурсі проектів пам'ятника Шевченкові, що відбувся у грудні 1912 р. На конкурс було представлено 37 робіт та і тут журі під головуванням Ф. А. Лизогуба не визначило переможця. Сам Михайло Михайлович, котрий на той час уже був тяжко хворий, попри усі свої сподівання так і не зміг долучитися до роботи Комітету.

У лютому 1914 р. відбувся IV іменний конкурс проектів, у якому, попри численні дискусії серед членів журі та зацікавлених представників громадськості, Об'єднаний Комітет віддав перевагу проектом роботи директора Британської академії мистецтв у Римі скульптора Шюртіно, у який було внесено деякі правки згідно з зауваженнями комісії. Але з початком I світової війни роботи зі спорудження пам'ятника за обраним проектом було практично зупинено.

Сьогодні ж документи з архівів членів журі та учасників Об'єднаного комітету зі спорудження пам'ятника Т. Шевченку нагадують про ті зусилля, які були докладені представниками української громадськості аби попри спротив імперців зрушити з місця справу пошанування пам'яті Великого Кобзаря.

За натхненням – до класика літератури

Ще задовго до свого офіційного відкриття (перших відвідувачів прийняв 8 листопада 1935 р.) музей, як магніт притягував до себе людей.

Серед інших поважних гостей були актори Чернігівського державного обласного українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка, який на початку 1934 р. отримав статус стаціонарного. Члени трупі театру неодноразово відвідували музей, про це свідчать відгуки у гостьовій книзі. Один з них від 06. 09. 1935 р. закінчується словами: «... і хай ім'я М. М. [Михайла Михайловича Коцюбинського] буде тим творчим стимулом до творення художніх образів, в яких ми актори так потребуємо відчуваємо».

Саме цей візит, ймовірно якраз у період прем'єри вистави «Фата Моргана» за твором М. Коцюбинського, і був знятий на фото.

У той час головним режисером

Зліва направо: сидять – композитор Матвій Тимофійович Васильєв, Катерина Яківна Коцюбинська, Хома Михайлович Коцюбинський, Лев Родіонович Сабінін; стоять – Кирило Федотович Маринченко, ймовірно, Григорій Володимирович Воловик, Петро Лазарович Бориков, маленька Михайлина (Миля) на руках у помрежисера Левченка.

театру був Воловик Г. В.

У складі групи відвідувачів також були: Л. Р. Сабінін, П. Л. Бориков, К. Ф. Маринченко, М. Т. Васильєв

Лев Сабінін (справжнє ім'я Лев Теплинський) розпочинав свою діяльність актором у трупі Леоніда Аведикова. Створив власну трупу. Працював у різних українських театрах в Україні та РСФСР. Звання Заслужений артист УРСР йому присвоїли у 1941 році.

Ще один Заслужений артист УРСР (1947) Бориков Петро Лазарович працював спершу у російських, а згодом в українських трупах. У 1918 році організував власну трупу, яка стала основою театру «Металіст» у м. Запоріжжя.

Маринченко Кирило Федотович після закінчення реального училища працював актором в Українському театрі в Катеринославі, а згодом в різних гастролуючих театральних

трупах УРСР. У Чернігівському українському драматичному театрі ім. Т. Шевченка працював з перервами з 1935 по 1948 роках.

Музичною частиною Чернігівського театру ім. Т. Г. Шевченка з 1935 по 1948 (з перервами) завідував Васильєв Матвій Тимофійович. Працював Васильєв у мандрівних театральних трупах М. Кропивницького, М. Садовського, М. Старицького та ін. Писав музику до багатьох вистав, зокрема: «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник» І. Котляревського, «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці» М. Старицького та ін. У 1947 році присвоєне звання Заслужений діяч мистецтв УРСР.

У підготовці публікації використані матеріали Державного архіву Чернігівської області. Реквізити: ДАЧО, Фонд Р-2127.Опис1, Справа 2.Аркуш 7, зворот 8.

Батурин — гетьманська столиця

Гетьманіч Михайло Орлик

У кінці XVII ст. гетьманський Батурин гостинно зустрів родину Орликів. Саме Батурин став містом, яке сформувало Пилипа Орлика, як відомого політичного діяча. В близькому оточенні гетьмана І. Мазепи П. Орлик швидко піднімався по кар'єрних сходинках.

Мешкаючи в Батурині 10 років, він збудував власний маєток. У щасливому шлюбі з Ганною Герцик народилося 8 дітей, троє з них в гетьманській столиці: Григорій (1702 р.), Михайло (1704 р.) і Варвара (1707 р.). Зупинимо увагу на історичній постаті гетьманіча Михайла Орлика.

Про народження Михайла у своєму щоденнику зазначив П. Орлик: «Михайло, син мій, народився в Батурині в ніч із середи на четвер о третій годині 1704 року 29 липня. Охрещений в тому ж році 30 вересня. Тримали до Хреста його милість пан Ян Черниш, суддя генеральний військ запорізьких, з її милістю пані Тетяною Савичевою, писаревою генеральною». Перші роки життя в батьківській опіці та турботі він провів у гетьманській столиці.

У 1708 р. військо московського царя Петра I жорстоко та показово знищило Батурин, з метою залякування козацької старшини, війська та мирного населення за прагнення до незалежності. Садиба П. Орлика також була зруйнована. Саме ця трагедія перекреслила безжурне, дитяче життя нашого героя. Чотирирічний хлопчина разом з батьками змушений був емігрувати, як і багато сучасних діток. Тож, подальший життєвий шлях гетьманіча пройшов на чужині. Родина Орликів, уникаючи переслідувань московських агентів, знаходили прихисток у тогочасних Османській імперії, Швеції та Польщі.

Гетьман П. Орлик постійно працював над створенням коаліції європейських держав проти російської імперії. Заради безпеки своїх дітей і дружини у 1722 р. він приймає непросте рішення розділити родину.

Кахля пічна з родинним гербом Орликів «Новина» та ініціалами «F.O.», XVIII ст. Знайдена у 2018 р. під час археологічних досліджень садиби Пилипа Орлика в Батурині, в якій народився і зростав Михайло Орлик. Зібрання Національного заповідника «Гетьманська столиця»

Ганна Орлик з 5 дітьми залишається в одному з місцевих монастирів Кракова. Старший син Григорій іде на військову службу до короля Августа II. І тільки Михайло залишається при батькові та мандрує з ним на територію Османської імперії у Салоніки (сучасна Греція).

Про життя Пилипа і Михайла Орликів у Салоніках ми черпаємо інформацію з наукових праць професорки кафедри україністики Варшавського університету, перекладачки Валентини Соболю. У своїх наукових статтях вона подає фрагменти з єдиного гетьманського щоденника П. Орлика українською та польською мовами.

У Салоніках Михайло разом з батьком відвідував місцеві храми та монастирі, знайомився з культурою та побутом. На гостинах у гетьмана часто бували консули, купці, мандрівники, монахи, з якими П. Орлик обговорював українські питання та європейські новини. Більш всього, що Михайло брав участь у цих бесідах. Неодноразово Михайло отримував таємні листи для батька: «В п'ятницю один жид, приїхавши в Салоніки, віддав мені через Михайла фасцикул листів». Найулюбленішою розвагою у Орликів було полювання.

У 1724 р. у Салоніках розпочалась інфекційна хвороба, яка передавалась повітрям. Епідемія швидко поширювалась і насторожила П. Орлика. Він неодноразово звертався до місцевого мули (ім'я не відоме), щоб отримати дозвіл виїхати з сином за місто. Дуже занепокоївся гетьман, коли від цієї епідемії померла хрещениця Михайла, Варвара і її брат (прізвище не відоме), які жили поряд із ними, а за декілька днів до цього Михайло відвідував кумів. П. Орлик з великими зусиллями отримав дозвіл на декілька місяців покинути Салоніки і проживати у с. Галаціти, де хвороба не прогресувала.

Досі не відомо, як виглядав М. Орлик, яка була в нього освіта. Так само не відомо, коли і за яких обставин закінчилася його життєва дорога.

У грудні 2021 р. історики Національного заповідника «Гетьманська столиця» відвідали Салоніки, з метою ознайомитись та зафіксувати місця, пов'язані з гетьманом П. Орликом та його сином Михайлом. Проте його постать потребує більш детального дослідження та вивчення. Дана стаття – це тільки перший крок до розкриття імені гетьманіча над яким працюють історики заповідника разом з Валентиною Соболю.

Наталія ДРОБЯЗКО

Повідомляє
Національний заповідник
«Гетьманська столиця»

Вітання Грегору Розумовському

Заповідник 3 березня привітав з днем народження прямого нащадка гетьмана України Грегора Розумовського.

Візит Грегора Розумовського до Батурина. 2023 р.

«Дякуємо за підтримку України у боротьбі з російським агресором та збереження культурної спадщини гетьманської родини! Натхнення і наснаги у реалізації творчих проєктів! Нехай множаться й збуваються Ваші мрії та бажання! Завжди раді зустрічати Вас в Батурині!»

Дітям – про історію

При заповіднику діє історичний гурток для юних, що носить ім'я гетьмана Іванпа Мазепи.

До 355-ї річниці з Дня проголошення Батурина гетьманською столицею України, для вихованців гуртка було проведено тематичне заняття. Юні гуртківці-мазепинці продемонстрували свої знання про історію рідного Батурина.

З нагоди 210-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка історики заповідника провели для вихованців гуртка виховну годину «Чужого научайтесь, свого не цурайтесь». Діти виконували інтерактивні завдання пов'язані з життям та творчістю Кобзаря, декламували його вірші.

На знак єднання й розквіту двох історичних земель – Батурина та села Шевченкове, малолітньої батьківщини Кобзаря, на території Цитаделі Батуринської фортеці діти посадили саджанець дуба, який стане символом міцності та незламності українського народу!

До уваги відвідувачів!

Від 1 березня заповідник повернувся до звичного графіку роботи. Всі музеї працюють з 9:00 до 18:00 (каси до 17:30), без обідньої перерви та вихідних.

На вебсайті заповідника діє онлайн-сервіс продажу квитків та друкованої продукції <https://baturin-capital.gov.ua/>

Завжди раді зустрічати вас у гетьманській столиці України!

Додаткова інформація за телефоном: (067) 54-29-705.

Книжкова полиця Андрія Розумовського

Сучасні події вкотре змушують українців замислитися над тим, скільки росіянами було вкрадено, скільки наших здобутків було присвоєно та скільки біографій українських діячів було викривлено під гаслом «спільних сторінок історії».

На тлі підвищеного інтересу до української історії, як з боку самих українців, так і з боку закордонних держав, Національний заповідник «Гетьманська столиця» обрав шлях подальшої інтеграції з іноземним науковим простором та активну популяризацію української історії.

Зараз провідні культурні інституції світу активно оцифровують власні фонди та роблять їх доступними для всіх бажаючих. Користуючись такою нагодою, українські дослідники та будь-хто зацікавлений у вивченні історії нашої країни може знайти багато цікавої інформації про нашу історію та культуру. Вже віднайдені артефакти яскраво ілюструють давню консолідацію українського культурного та політичного життя з європейським простором.

Одним з прикладів такої інтеграції української та європейської культурної площини може бути постать Андрія Розумовського – сина українського гетьмана, талановитого дипломата та мецената.

Завдяки здобутій освіті, Андрій Розумовський не лише володів декількома мовами, пізнавав науки, а й захоплювався музикою та мистецтвом, що дозволило йому увійти в історію культурного життя Європи як меценат та покровителя мистецтва.

Завдяки підтримці Андрія Розумовського, світ почув Симфонію № 5 і 6 та Струнні квартети № 7, 8

і 9 Людвіга Ван Бетховена, які він присвятив своєму покровителю.

Маючи низку захоплень та вподобань, гетьманіч мав багату та різноманітну бібліотеку. Австрійський письменник та історик культури Карл-Август Шимер у своїй праці «Новітній живопис Відня в топографічному, статистичному, комерційному, промисловому та штучному відношенні» (1837 р.) зазначає: «бібліотека Андрія Розумовського в його палаці на Ландштрассе, 80 містить близько 15 000 томів з чудовими творами з ботаніки, про подорожі, англійською та французькою класичною літературою. Також вона містить важливу колекцію рукописних малюнків, гравюр, карт і планів».

Доля цієї книгозбірки після смерті власника (1836 р.) залишається невідомою. У ході пошуків та співпраці з міжнародними культурними інституціями, істориками заповідника були віднайдені цінні відомості про деякі видання з особистої бібліотеки Андрія Розумовського. Так, у фондах Австрійської національної бібліотеки (м. Відень) зберігається цінний документ від 1828 р. під назвою «Anbot mehrerer Werke aus der Bibliothek von Andreas F rst Rasumowski» («Пропозиція кількох творів з бібліотеки князя Андреаса Розумовського»). Тут йдеться про продаж Андрієм книг із його бібліотечної збірки до колекції приватної бібліотеки австрійського імператора Франца І. У даному документі зазначається, що імператор зацікавився деякими рідкісними та унікальними виданнями.

У документі згадується видання «Murphy's Antiquities of the Arabs in Spain» («Арабські старожитності в Іспанії Мерфі»). Це робота ірландського архітекто-

ра й антиквара Джеймса Кавана Мерфі, яку він створював під час своїх подорожей до Іспанії в 1788 та 1802 – 1809 рр. Книга описує ісламську архітектуру та мистецтво в період з VIII до XV ст., коли значна частина Іспанії була під владою арабських правителів.

Наступною згадується книга «Chronicles of England» («Хроніки Англії»). Можемо припустити, що це видання «Chronicles of England, France and the adjoining countries» («Хроніки Англії, Франції та прилеглих країн») авторства Жана Фруассара, французького історика та письменника XIV ст. Головним сюжетом книги є англо-французький конфлікт з детальним описом усіх битв та сутичок, більш відомий як Столітня війна 1337 – 1453 рр. Також автор перераховує правителів країни в хронологічному порядку. У

Ілюстрація з книги «Арабські старожитності в Іспанії Мерфі», 1815 р.

Австрійській національній бібліотеці зберігається чотири томи «Хроніки Англії» 1804 – 1805 рр., обидві палітурні кришки яких містять супер еклібриси Андрія Розумовського у вигляді його родинного герба

За змістом супер еклібрис Андрія Розумовського є гербовим, адже перегукується із гербом родини й має такі спільні риси: щитотримачі з непокритими головами, двоголовий коронований орел на щиті, у якого на грудях щиток із латою, пробитою впоперек стрілами, а також родинний девіз «Famam extendere factis» («Славу примножує-ти справами») на девізівій стрічці, але є й ряд відмінностей. Про персональну приналежність супереклібриса вказують княжа корона та княжа мантія (Андрій Розумовський мав титул князя), а також нагороди. На орденських ланцюгах зображені орден Святого Андрія Первозваного та Святого Олександра Невського.

У цій статті описані лише декілька примірників з приватної бібліотеки Андрія Розумовського, проте вони демонструють різноманітність уподобань гетьманіча, який цікавився як політикою, дипломатією й історією, так і музикою, архітектурою, живописом. Подальша робота над вивченням приватної книгозбірні Андрія Розумовського допоможе повноцінно розкрити постать відомого українця.

Анастасія НІКІТИНА

Автори публікацій – наукові співробітники Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця»

Національний архітектурно-історичний заповідник
«Чернігів стародавній»

Виставка гравюр Василя Лопати До 210-річчя народження Тараса Шевченка

В рамках виставкового онлайн-проєкту заповідник «Чернігів стародавній» пропонує знайомство із творчістю Василя Лопати, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, та роботами митця, що зберігаються в колекції заповідника.

Народився Василь Іванович Лопата в селянській родині, в селі Нова Басань Бобрівського району на Чернігівщині в 1941 році. Його батько, надзвичайно талановита людина із акторським, вокальним, художнім хистом, з початком війни був мобілізований і загинув у 1942 р., і його незнайомий образ, за словами самого митця, завжди впливав на формування його характеру. А двох синів всупереч всім незгодам війни та післявоєнних років та завдяки виснажливій праці винесла на своїх плечах мати.

Потяг до малювання проявився у майбутнього художника рано. І хоч йому довелося вступити до зоотехнікуму, кожну вільну від навчання хвилину Лопата малював. У 1959 р., отримавши «червоний» диплом у технікумі, Василь Лопата вступив до училища прикладного мистецтва у Лаврі. Але навчання було перервано призовом до армії, проте службу він також поєднував із малюванням. Після демобілізації Василь Лопата вступає до Київського державного художнього інституту (зараз – Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури), який і закінчив у 1970 р.

Головним джерелом його

натхнення, як художника-графіка, стала історія України, народні билини та творчість видатних письменників Г. Сковороди, І. Франка, М. Гоголя, О. Гончара і особливо Т. Шевченка.

Ще студентом він працював у книжковій майстерні професора В. Касіяна, а на завершення шести років навчання його дипломною роботою став цикл із десяти дереворитів на тему українських народних дум. Художника було зараховано до Творчих майстерень Академії художеств СРСР під керівництвом Народного художника М. Деревуса. Далі його творча діяльність була пов'язана з ілюструванням книжок та участю у республіканських і всесоюзних виставках. Після перших успішних робіт – києвографій до роману В. Шевчука «Побратими», 1971 р. Василя Лопату було прийнято до Спілки художників України.

Багато праці було вкладено у створення єдиної в Україні серії кольорових ліногравюр «Українські народні думи», а також ілюстрацій до «Каменярів» І. Франка, «Прапорноносців» і «Таврії» О. Гончара, ліноритів до українських балад.

Врешті, В. Лопата відчув натхнення створити ілюстрації до великої книги українського народу – «Кобзаря» Тараса Шевченка. Ця творча робота зайняла довгі п'ять років. Василю вдалося передати в ілюстраціях складність і багатомірність «Кобзаря». За цю вагомую роботу у 1993

р. Василь Лопата був удостоєний звання лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка.

Творчі можливості Василя Лопати розкривають і інші його цикли гравюр – до численних перлин українського фольклору, балад, дум, билин, до «Слова о полку Ігоревім», до роману З. Тулуб «Людолови», творів Лесі Українки, Гоголя, Франка, інших письменників.

Василь Лопата брав участь у створенні художнього образу першої української гривні. Ним були опрацьовані і виконані зображення пам'яток архітектури України, пейзажі, портрети історичних діячів. Він також оформлював український та дипломатичний паспорти в 1991 – 1993 рр.

У 2001 році Василь Лопата удостоєний звання Народного художника України. Він створив близько 700 творів у графічній та живописній техніках, став учасником більше ніж 25 персональних виставок, в його арсеналі більше 65 проілюстрованих видань. Роботи плідного художника зберігаються у музейних та приватних колекціях по всьому світу, зокрема, історичному і художньому музеях Чернігова, в Бібліотеці Конгресу США у Вашингтоні, в Українському музеї міста Нью-Йорк, в приватних зібраннях Великої Британії, Канади, США, Німеччини, Франції, Швейцарії.

Частина доробку Народного художника України зберігається і у фондових колекціях Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній». На онлайн-виставці демонструються 12 гравюр Василя Лопати. Серед них й ілюстрації до твору Тараса Шевченка, до українських народних дум.

Улюблена техніка художника – києвографія (гравюра на дереві), він також працює і у техніці ліногравюри (випулка гравюра на лінолеумі). Особливої майстерності вимагає від художника створення кольорової ліногравюри, це складний багаторічний процес.

Сіверський інститут регіональних досліджень

Презентація в Батурині

В Національному історико-культурному Заповіднику «Гетьманська столиця» 8 березня презентовано книгу «Владні інституції Чернігово-Сіверщини: ілюстрована історія», підготовлену Чернігівським регіональним центром підвищення кваліфікації та Сіверським інститутом регіональних досліджень. Учасники – працівники Заповідника, вчителі, старшокласники Батуринської школи. Зустріч стала можливою завдяки ініціативі генерального директора Заповідника Наталії Ребрової та зусиллям його колективу, а спілкувалися з аудиторією автори видання – Сергій Лепявко та Володимир Бойко.

Вони розповіли про ідею, концепцію та етапи створення видання. Так Володимир Бойко наголосив – задуму вже понад двадцять років, в основі – намір показати тяглість українських державницьких традицій на території Сіверщини протягом щонайменше тисячоліття.

але зрештою склали органічну цілісність.

Цікава деталь – українські гетьмани в переліку міщан та козаків були схильні підтримувати перших, бо вони платили податки до державної скарбниці, а козаки мали привілей цього не робити. Тож виходило, що українська козацька держава в особі центральної влади протегувала місцеве самоврядування, а от із регіональною могли бути по всьому. Зрештою, як зазначалося, не треба думати, що в цьому ми унікальні – німецькі та польські фахівці розповідають подібне (й не лише про минуле).

Під час обговорення Наталія Реброва наголосила на ролі Батурина як гетьманської столиці та зазначила: історики Заповідника досліджують устрій владних структур міста, особливо, періоду Гетьманщини, вочевидь – столичної сотні, фактично – гвардії гетьмана. І готують до видання Генеральний опис. Тож до

Біля Палацу гетьмана Розумовського, де пройшла презентація. В центрі – директорка Заповідника Наталія Реброва, зліва Сергій Лепявко, справа Володимир Бойко.

Адже саме в 1024 р. перший відомий із літопису чернігівській князь Мстислав Володимирович здобув великокнязівський стіл у Чернігові. З певною обережністю, що обумовлена початковим етапом розвитку тогочасної держави, можна стверджувати – за нього Велике Князівство Чернігівське простяглося від моря до моря (Білого та Чорного). Сергій Лепявко зауважив, що тоді воно включало й землі сучасної Москви. Втім в XI ст., вочевидь, йшлося про звичайні болота або ж – гниле місце (звідси й назва – у буквальному перекладі із фінно-угорської мови). Й в наступні періоди Чернігівське князівство відігравало надзвичайно важливу роль.

І справа не лише в державній владі та просторах – розробники намагалися прослідкувати зміни й у базових владних інституціях, фактично – їх спадковість через віки. На думку Сергія Лепявко, надзвичайно добре це видно прикладі Української козацької держави: вона швидко змогла ствердитися тому, що спиралася на місцеві традиції самоврядування, сполучені з ефективними запозиченнями від державного будівництва Речі Посполитої. А якщо говорити про наступний, так би мовити імперський період, то козацькі сотні як базові адміністративно-територіальні одиниці більш-менш були трансформовані у волості. В цьому сенсі, на думку обох авторів, нинішні територіальні громади Чернігівщини – спадкоємці традицій територіального самоуправління на засадах магдебурзького права та козацького самоуправління одночасно. В минулому вони конкурували між собою – це також правда,

третього (сподіваємось – майбутнього) видання «Владних інституцій...» можуть бути залучені нові матеріали.

Відповідаючи на запитання, Сергій Лепявко показав кілька «родзинок» нового видання, серед яких: візуалізація запису в літопису щодо території Великого Князівства Чернігівського, кілька реконструкцій поселень минулого, авторства Олександра Бондаря, перша сторінка хартії про надання Чернігову магдебурзького права, новий розділ про волості та деякі інші, сюжет про український прапор над Гомелем за доби Української Держави початку XX ст. та ін.

Володимир Бойко привернув увагу до останнього розділу книги, що поєднує результати адміністративно-територіальної реформи 2015 – 2020 рр. та події нинішньої російсько-української війни. На думку доповідача, таким чином нове місце самоврядування пройшло випробування на стійкість та ефективність. Він також згадав інституції, які на різних етапах підтримали ідею книги. Це німецький (баварський) фонд Ганса Зайделя – завдяки йому з'явився оригінал-макет. Газета «День», яка оприлюднила кілька публікацій на порушену тему, тримала інформаційне поле. А найголовніше – друк книги став можливим завдяки об'єднанню зусиль п'ятидесяти територіальних громад Чернігівщини, в тому числі – Батуринської міської ради, а також – Чернігівської обласної ради. Це гарний приклад мережевої співпраці органів місцевого самоврядування заради досягнення спільного результату.

«Про свято і не тільки...»

Під такою назвою 10 березня в заповіднику відбулася музейна зустріч в рамках просвітницького проєкту «Чернігів стародавній запрошує».

Напередодні свята Сиропустного тижня (Колодія) говорили про українські традиції святкування. Йшлося про підготовку до свята,

про традиційні страви, святкові співи, святковий одяг українських жінок та їх прикраси.

Спеціальними запрошеними гостями були: Ульяна Оленська, колекціонерка та популяризаторка українського національного одягу та фольклорний гурт «Калита» Чернігівського міського палацу культури ім. В'ячеслава Радченка, чий спів став окремою окрасою заходу.

Фотографував вчений секретар заповідника Сергій Черняков.

Німеччина фінансує оновлення двох лікарень

Уряд Німеччини профінансував реновацію приміщень закладів «Ніжинська центральна міська лікарня імені М. Галіцького» і «Бахмацький міський центр первинної медико-санітарної допомоги». Тут проведено ремонт і перепланування на окремих поверхах. Загальна вартість робіт і обладнання складе близько 9 млн. грн.

Наприкінці 2022 року проєкт GIZ Ukraine «Спеціальна програма підтримки України/ EU4ResilientRegions» отримав запити на допомогу від громад з п'яти регіонів. Громади потребували допомоги у відновленні самих закладів, а також у вдосконаленні сервісу та комунікації в них.

«В рамках проєкту по реновації лікарень ми обрали комплексний підхід, – розповідає Рене фон Прондзінскі, керівник компоненту соціальної інфраструктури. – Тому, окрім проведення відновлювальних робіт, ми були сфокусовані на підсиленні стійкості закладів. Йдеться про комунікації з пацієнтами, а також підвищення енергонезалежності закладу».

Для кожного з медичних закладів розроблено окремий пакет будівельних рішень навколо ремонтних робіт приміщення кол-центру. Його оператори надаватимуть інформацію про розклад роботи лікарів, діагностичні процедури та правила підготовки до них.

Відкриття центру планується в квітні 2024 року, а поки проходить етап навчання персоналу і налагодження роботи.

Також влітку 2024 році на території обох медичних закладів запрацюють сонячні електричні станції.

Цей проєкт реновації закладів охорони здоров'я охопить вісім закладів в Дніпропетровській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Чернігівській областях.

Данський інвестор збудує на Масанах дитсадок і 410 квартир для тих, хто втратив житло внаслідок війни

Це стане найбільшою приватною інвестицією у місто, говорить про проєкт, який профінансує данський «Фонд за відбудову України», в.о. міського голови Чернігова Олександр Ломако. 12 березня під час загальноміської наради він озвучив результати онлайн-зустрічі напередодні з Надзвичайним та Повноважним Послом Королівства Данії в Україні Оле Егбертом Міккельсеном, а також директором фонду Стіном Орнслундом.

– Мова, попередньо, про 20-25 млн євро. Ніхто не знає точної цифри, тому що тільки в цьому році будуть виконані проєктні роботи. Це приватні кошти данської компанії. Для всієї України це найбільша приватна інвестиція у відбудову.

Зі сторони Чернігова угода про цю співпрацю підписана КП «Чернігівбудінвест».

– Разом із підписаною угодою, ми отримаємо посилення на тендерну документацію. Днями має відбутися оголошення тендеру на дизайн семи будинків. Далі буде виготовлення проєкту (проєктант також визначатиметься на прозорому тендері) та конкурс на вибір забудовника. Це все має відбутися до кінця 2024 року, а вже в лютому 2025 року планується старт будівництва. Сім будинків та дитсадок мають бути завершені до кінця I півріччя 2027 року, – пояснює в.о. міського голови.

В планах будівництво семи сучасних, екологічних та енергоефективних будинків на 410 квартир для осіб, які втратили внаслідок війни власні оселі. А також досягнуто домовленостей про будівництво поруч з ними дитячого садка на 200 місць.

Збудовані квартири стануть власністю громади міста. Вони будуть розподілятися серед чернігівців, які втратили своє житло внаслідок агресії росії.

Новий набір на безкоштовний курс з вивчення правил дорожнього руху

У Чернігові на базі освітньо-культурного простору Гончаренко-центр відкрили новий набір на безкоштовні курси з вивчення правил дорожнього руху. Після завершення навчання всі учасники зможуть самостійно скласти державний іспит з теорії ПДР.

За словами директора простору Олександра Ясенчука, з листопада українцям дозволили складати теоретичний іспит з правил дорожнього руху без відвідування автошколи, а вже в січні у Чернігові сформували першу навчальну групу курсу з вивчення ПДР. «Ми отримали чимало позитивних відгуків від слухачів першої групи курсу, тож вирішили запустити новий набір. Навчальний формат нашого курсу нічим не відрізняється від викладання у звичайних авто-

школах, а до теоретичного іспиту чернігівців готують справжні майстри своєї справи», зазначив він.

Після завершення навчання учасники курсів зможуть самостійно зареєструватися на складання теоретичного іспиту в сервісному центрі МВС.

«Крім того, якщо людина вже має водійське посвідчення, але хоче актуалізувати знання з ПДР, вона також може зареєструватися на наші курси. Жодних обмежень для участі немає: лише бажання навчатися та здобувати нові знання», підкреслюють організатори.

Заняття будуть відбуватися тричі на тиждень: у понеділок, середу та п'ятницю з 12:00 до 14:00 за адресою вул. Шевченка, 9 (Гончаренко-центр Чернігів).

Допомогу при народженні дитини отримають ще 85 родин

На засіданні виконавчого комітету Чернігівської міської ради 12 березня затвердили чергове рішення про надання одноразової матеріальної допомоги при народженні дитини. Виплати з бюджету міста отримають ще 85 чернігівців, які зареєстровані у реєстрі територіальної громади і перебувають у місті. Загальна сума виплат – 740 тис. грн.

Тож, цього місяця допомогу від міста отримають:

- 44 сім'ї – по 5 тис. грн на першу дитину;
- 30 сімей – по 10 тис. грн на другу дитину;
- 9 сімей – по 20 тис. грн на третю дитину;
- Сім'я, в якій народилася четверта дитина – на суму 20 тис. грн;
- Сім'я, в якій народилася двійня – на суму 20 тис. грн.

Кожна чернігівська родина при народженні дитини може отримати таку підтримку від міста. Виплати здійснюються в рамках Програми підтримки народжуваності у місті Чернігові на 2023 – 2027 роки, яка направлена на покращення демографічної ситуації в місті. Комплект документів, який розглядається комісією, подається до відділу звернень громадян міської ради не пізніше, ніж через 12 місяців після народження дитини.

Компенсації на відновлення житла

Виконавчий комітет Чернігівської міської ради 12 березня затвердив чергові рішення комісії з розгляду питань щодо надання компенсації за пошкоджені та знищені об'єкти нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією РФ проти України.

Зокрема, ухвалено п'ять рішень про надання компенсації на загальну суму 960 074,47 грн. Комісія з розгляду питань щодо надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна 7 березня загалом ухвалила 10 рішень про надання житлового сертифіката на загальну суму 11 768 263,02 грн.

Ніжин експортує соняшникову олію в країни Європи

ТОВ «Оксамит Смаку», що в Ніжині, виробляє соняшникову олію, макуху соняшникову та паливний матеріал з лущиння соняшника. Директор підприємства Олександр Стрілко каже, коли почалося повномасштабне вторгнення виробництво довелося законсервувати на 2,5 місяці.

«Ніжин не був окупований, не було руйнування, тому ми швидко відновили виробництво. Як тільки з'явився шлях від Ніжина до Києва, ми одразу почали вантажити товари і везти на продаж. Ми одразу ж відновили виробництво на 100%».

Експорт олії в рамках загального вироб-

ництва на підприємстві складає близько 60%. Після повномасштабного вторгнення експорт олії збільшився. Товар продають у Литву, Латвію, Польщу, Німеччину, Голландію.

«2022 рік ми відпрацювали досить ефективно, покупцям з Європи не вистачало продукції, в тому числі жирів, олії, тому вони й купували. За два роки ми збільшили експорт олії, бо ми переорієнтувалися на самостійний експорт. До лютого 2022 року, коли працювали повноцінні порти, вся Україна везла туди і зливала олію у велику посудину. Зараз ми прийняли рішення виходити на прямий експорт, тобто автомобільним транспортом довозити продукцію до кінцевого споживача».

Наразі, через блокування кордонів у Польщі, підприємство в лютому 2024 році не експортувало свою продукцію. Загалом щомісяця вдається експортувати від 300 до 400 тонн олії.

Суспільне Чернігів.

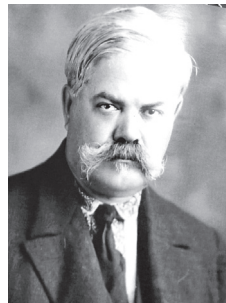
Сайт <https://mynizhyn.com> 13.03.2024

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Книга

про Микиту Шаповала

14 березня в музеї-заповіднику відбулася презентація першого в Україні видання книги про політичного, державного та громадського діяча, публіциста і письменника Микиту Шаповала «Схема життєпису. Біографія. Листи». Це солідне видання з фотографіями, копіями листів, чорно-білими та кольоровими ілюстраціями.

Упорядниця видання, дослідниця Анжела Савченко розповіла, що Микита Шаповал – уродженець Донеччини, де споконвіків проживали українці. В родині було багато дітей, він сам був третьою дитиною.

На життєвому шляху Микити Шаповала було багато чого: ув'язнення, створення освітніх осередків, робота в лісовому господарстві, написання наукових досліджень із соціології, допомога в еміграції багатьом українцям. Шаповал був міністром зв'язку УНР. І про все це можна дізнатися з книги.

Анжела Савченко подарувала музеєві кілька номерів репринтного періодичного видання «Шлях» за 1918 та 1919 роки.

Національний тиждень читання

З 16 до 24 березня Український інститут книги організує Всеукраїнську інформаційно-просвітницьку акцію «Національний тиждень читання. Тож давайте разом візьмемо участь у цій акції та публікуватимемо у себе на сторінках у соціальних мережах пости з поезіями українських письменників і не тільки».

Тема «Тиждень поезії» у 2024 році – «Дім». Особливо поняття «дому» стало актуальним із початком повномасштабної війни. Тема акції обрана ще і для того, аби звернути особливу увагу на важливість дому для українських військових, які нині боронять наші оселі і теж хочуть відчувати тепло й затишок рідних домівок, цивільних, які через війну змушені були переїхати в інші регіони України чи й за кордон, людей, які залишилися на тимчасово окупованих територіях.

Представлення книги Раїси Борщ (Струни)

22 березня, о 15.00 в музеї-заповіднику Михайла Коцюбинського відбудеться представлення книги Раїси Борщ (Струни) «Ніщо не віщувало нам війни». Захід відбувається у межах акції «Національний тиждень читання. Тиждень поезії».

Раїса Борщ (Струна) – викладач-методист Чернігівського музичного коледжу ім. Л. Ревуцького, художній керівник капели бандуристів ім. О. Вересая філармонічного центру, Заслужена артистка України. Вона і її чоловік, Заслужений працівник культури України, хормейстер капели Микола Борщ створили цей колектив і беззмінно його очолюють.

Авторка представить книжку, в якій – її переживання, враження від війни. До збірки увійшли вірші, написані в 2022 році після початку повномасштабної війни. Поетеса захоплюється героїзмом всього українського народу, який бореться за свою Незалежність.

Капела бандуристів імені Остапа Вересая: «Зоре моя вечірняя»

«Зоре моя вечірняя, зійди над горою,
Поговорим тихесенько в неволі з тобою...»

Ці рядки Кобзаря дали назву концертній програмі Капели бандуристів ім. О. Вересая обласного філармонічного центру «Зоре моя вечірняя», присвяченій 210-й річниці з дня народження Тараса Шевченка.

Прем'єра програми колективу на чолі із заслуженою артисткою України Раїсою Борщ та заслуженим діячем мистецтв України Миколою Борщем відбулася у філармонічному центрі 9 березня.

«Ми знаходимо у віршах Тараса Шевченка його заповіді, які дають нам сили жити, боротися за право бути українцями: любити, шанувати свою мову, знати традиції, звичаї свого народу і боротися за своє право жити на своїй, Богом даній землі», кажуть артисти капели.

У програму увійшли твори українських авторів, народні пісні на вірші Великого Кобзаря, композиції, присвячені Тарасові Шевченку, поетичні твори у виконанні артистів колективу. Тепло і трепетно прозвучали виступи солістів капели Лілії Козлової, Анастасії Сікалової, Вікторії Губки, Сергія Сидоренка, Дмитра Аксьона, Юлії Загурської. Провів концерт Сергій Сидоренко.

Філармонічний центр

«Гравітація кохання»: любов у музиці і танці

Це програма співаків заслуженого артиста України Сергія Сулімовського і Марини Коваленко. 8 березня прем'єра з аншлагом відбулася у обласному філармонічному центрі. У програму увійшли композиції вітчизняних та зарубіжних авторів. Взяли участь солісти центру Юлія Литвин та Анна Михневич, стейдж-банд «BissQuit» (Володимир Балаба, Микита Гірна, Євгеній Чередниченко, Олег Богущ – керівник колективу, Сергій Галамага, Сергій Гриценко, Данило Корінь), Театр танцю «Екватор» – хореограф-постановник Катерина Веліка.

Марина Маккей: 5 років потому

40 років, з них 20 – на сцені філармонічного центру. Подвійний ювілей Марина Маккей зустріла на рідній сцені, подарувавши глядачам 15 березня яскраву програму «Моя історія – п'ять років потому...»

Що сталося п'ять років тому? У той час Марина Маккей вперше представила свій проєкт «Моя історія», де через пісні талановита співачка постала в образі сильної жінки.

Тема війни – болю, але, разом з тим, сили і звитяги українців – стала однією з провідних у сольному концерті співачки, де звучали і її авторські пісні.

В програмі виступили і її колеги: Марина Коваленко, Світлана Примак, Ілля Латиш, Ксенія Трубіна, Яна Сидоренко; артисти Театру танцю «Екватор», солісти Академічного симфонічного оркестру «Філармонія», а також заслужена працівниця культури України Світлана Пилипенко (фортепіано), Олександр Сероштанов (фортепіано) та В'ячеслав Кусливий (гітара). Марина Маккей починала свою кар'єру як солістка Академічного ансамблю пісні і танцю «Сіверські клейноди». Тож у проєкті разом зі співачкою виступили і артисти ансамблю під орудою Андрія Лоевця.

Учням про Шевченка і Довженка

Тарас Шевченко супроводжував Олександра Довженка з ранніх літ: піснями на слова Кобзаря, які юний Сашко виспівував на баркасі, долаючи Деснянські розливи, Шевченків вечір звів його з першою дружиною Варєю, Олександр Петрович любив, читав, цитував Шевченка у своїх щоденниках, сценаріях, він був присутнім у деяких його фільмах. Довженко завжди мав у своїй бібліотеці книги Кобзаря, у режисера було повне зібрання творів Шевченка, подароване другом А. Малишом – перший том з дарчим написом нині зберігається у фондах нашого музею.

Про все це довідалися учні Сосницької школи I-II ступенів на літературній годині, яка відбулася в музеї з нагоди 210-ліття Тараса Шевченка. Діти почули про те, що об'єднувало двох видатних діячів, подивились відеоролики, познайомилися з виставкою, приуроченою Кобзарю.

Сосницький літературно-меморіальний музей Олександра Довженка.

Чернігівський академічний обласний музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка

Афіша березня

- 21 – «Вірогідності». 18.00.
- 22 – «Ніч перед Різдвом». 18.00.
- 23 – «Боїнг-Боїнг». 18.00.
- 24 – «Чарівна лампа Аладдіна». 12.00.
- 24 – «Війна». 18.00.
- 29 – «Кайдашева сім'я». 18.00.
- 30 – «За двома зайцями». 18.00.
- 31 – «Попелюшка». 12.00.
- 31 – «Чарлі Гордон – ідіот». 18.00.

Вистава «Кайдашева сім'я»

Прилуччина поетична

Ніна ГОРБАНЬ

А я люблю,
здавалося б,
дрібнички:
Новеньку
скатертину на столі,
Приліт шпаків
і висвисти синички,
Злиняли
репродукцію Далі...

Люблю, як гілка тулиться до гілки,
І в телефоні радісне: Привіт!
Квітковий запах рідної домівки,
Й коли печу для подружок бісквіт.

Люблю дзвінку ранкову зрілу тишу –
Таку, щоб учувався хід думок,
Сльозу, мов шовк, – омийти грішну душу –
Та покаянь і сповідей вінок.

Отак збираю ківш своїх дрібничок –
Тягну усе, в що вірю і люблю...
І новизну, й провину давніх звичок –
Все бережу, як кулю з кришталю.

Згадай мене! Коли уранці
до тебе синім лісом йшла,
Тобі – надуманому щастю –
Себе, як первоцвіт несла.

Ти цілував у руки, в коси,
Як пташку дику приручав,
Влягались зорі у покоси –
На них наш синій ангел спав.

Аж теє сонце, також синє,
Украло мить цю назавжди...
Згадай мене, як диво дивне,
Або у тихий сон прийди.

Приспав ангелик наше щастя –
Воно з туманом попливло...
Згадай мене, як свято справжнє!
Воно ж було? Було! Було.

Ніна ТКАЧЕНКО

Чом баришся, радосте? Чи хвора,
чи пішла блудливо в інший бік?

Я тебе не дочекалась
вчора,
як не дочекалась
й торік.

А були ж колись –
немовби рідні,
бачилися мало
не щодня.

А тепер – що в лютому, що в квітні
смуток навіть тінь переганя.

Непорухне розірвалось коло,
випала на обрії роса...
Марно озираюся навколо –
мед співа не бджілка, а ... оса.

Ні образ, ні зітхань, ані слова –
лише напнута неба основа
та думок нелогічний ряд...
Відпускаю їх всіх підряд,
щоб вернутись до себе самої --
і щасливої, і молодої!..
Та годинник не йде назад.

І життя не почати спочатку!
Не прийме воно навіть завдатку
на майбутні безжурні літа...
Доля та, доля та, тільки та,
що призначена небесами!
...Вже повік не розлучиться з нами,
ніби янгол, незрима, вита.

То здалося мені, то здалося –
ніжиш поглядом сиве волосся...
Впізнаєш так надовго забуту
і себе віддаєш на спокую.

То здалося лише, то здалося –
нерозлучні з тобою ми й досі...
І роки наші світлі й квітчасті,
бо в коженсінькім дні – при щасті.

То здалося колись, то здалося –
найважливіше в долі збулося...
А тепер нареклось самозрадою –
забуваю тебе і ...згадую.

Світлана КОРОБОВА

Вірші з другої спільної книги поетеси з
Прилуком Світлани Коробової і редакто-
ра нашої газети Петра Антоненка «Магія

зимової весни»,
що вийшла у січні
2024 року в Черні-
гівському видав-
ництві «Десна».

Не відпускай...

Не відпускай
мене,
не відпускай.

Прошу, не говори услід: так треба,
Бо я уже тримаюся за край
Й от-от впаду, зневірена, із неба
Кохання нашого. Утримає, чи ні? –
Укотре на сніжинці я гадаю
І мрію: нехай випаде мені
Те щастя, що ніяк не випадає

Як можу, так тримаюся за край
Любові, та знесилюються руки...
Не відпускай мене, не відпускай...
Сніжинка від кохання – до розлуки.

Всього одна...

А сніг летить...

Зимовий вечір. Мокрий сніг.
На привокзальній площі людно.
Здається, тут одна з доріг
По рейках тягнеться в майбутнє.

Вона минуле відрива
І потихеньку відповзає...
А я дивлюсь, напівжива,
Удаль й поволі замерзаю.

Як швидко відстань вироста,
Час відштовхнувши від перону...
А сніг летить. А сніг сіда.
А сніг обліплює вагони...

Так буває

Не скачу за осінню. У зимі
Пересидіти час намагаюсь,
Він мені снігів на сто літ намів.
Тож до білого пригортаюсь:

До безмовних стін, до віконних рам,
Чи до збитої з ніг сніжинки...
Збудувала у хаті зимовий храм
І живу в нім, гаряча жінка.

Що ж, буває так: не зійшлося.
Що поробиш: таки не склалось...
Хтось – в теплі. А мені – мороз,
Сніг та вітер в житті дістались...

Корисні поради

Паркетну підлогу з лаковим покриттям або без нього мийте холодною водою з гліцерином (1 ложка на стакан), добре викручуючи ганчірку кожен раз. Гаряча вода може зіпсувати паркет.

Наша газета – на сайті в Інтернеті

Вже кілька років існує в Інтернеті сайт нашої газети «Світ-інфо». На цьому ж сайті розміщуються і всі номери нашого дочірнього видання – обласної літературно-мистецької газети «Струна». На сайті є всі номери обох газет за всі роки їх видання: «Світ-інфо» – за майже 12 років, «Струна» – за понад два роки. Всі публікації й ілюстрації можете легко скопіювати.

Адреса сайту: <http://svit11.wordpress.com>.

Чернігівський культурно- мистецький центр «Інтермеццо»

14000, м. Чернігів, вул. Шевченка, 9, тел (063) 236-18-03
<http://intermezzo.org.ua> e-mail: kmc.intermezzo@gmail.com
ICQ: 605-110-856

Послуги: в продажу книги, музика, мистецтво, сувеніри, канцтовари, а також туризм, екскурсії, проведення презентацій, прес-конференцій, творчі зустрічі, кава, зручності.

Чернігівська міська організація Суспільної служби Світового конгресу українців

Види послуг: соціальний патронаж, видавничу діяльність, сприяння вихованню дітей, відродженню духовних і національних традицій. Вул. Шевченка, 9. Тел. (063) 236-18-03.

Газета виходить за сприяння Товариства Української Мови (США). Голова Товариства – професор Віра Боднарчук.